

EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2013 10 17
COM(2013) 715 final

2013/0340 (NLE)

Pasiūlymas

TARYBOS DIREKTYVA

**kuria iš dalies keičiama Direktyva 2009/71/EURATOMAS, kuria nustatoma Bendrijos
branduolinių įrenginių branduolinės saugos sistema**

{SWD(2013) 422 final}

{SWD(2013) 423 final}

{SWD(2013) 424 final}

{SWD(2013) 425 final}

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. PASIŪLYMO APLINKYBĖS

1.1. Bendrosios aplinkybės

2011 m. Fukušimos Dajiči branduolinėje elektrinėje įvykusi avarija padarė didelę žalą aplinkai, ekonomikai ir visuomenei, taip pat privertė susirūpinti dėl galimo jos poveikio nuo avarijos nukentėjusių Japonijos gyventojų sveikatai. Avarija įvyko dėl žemės drebėjimo ir milžiniško cunamio, tačiau ištyrus avarijos priežastis paaiškėjo, kad katastrofišką baigtį lėmė virtinė veiksnių, kuriuos buvo galima numatyti. Atliekant Fukušimos branduolinės avarijos analizę nustatyta, kad buvo neišspręstos ganėtinai svarbios ne kartą pasitaikiusios techninės problemos ir kad nebuvo pašalinti įsisenėję institucijų veiklos trūkumai, panašūs į tuos, kokie nustatyti prieš kelis dešimtmečius vertinant Trijų mylių salos ir Černobylio branduolines avarijas. Pastaroji branduolinė avarija vėl pakirto visuomenės pasitikėjimą branduolinės energetikos sauga, ypač tuomet, kai diskutuojama, ar branduolinė energetika gali tvariai patenkinti pasaulinę energijos paklausą.

Fukušimoje įvykusi branduolinė avarija dar kartą atkreipė dėmesį į tai, kad nepaprastai svarbu užtikrinti aukščiausio lygio branduolinę saugą Europos Sąjungoje ir visame pasaulyje.

Beveik 30 % visos Europos Sąjungoje pagaminamos elektros energijos yra branduolinės kilmės, be to, branduolinėms elektrinėms tenka maždaug du trečdaliai visos elektros energijos, kurią gaminant Europos Sąjungoje į aplinką išskiriama mažai anglies dioksido. Europos Sąjungoje veikia 132 reaktoriai, arba beveik trečdalis iš 437 pasaulyje veikiančių branduolinių reaktorių. Daug Europos Sąjungos branduolinių elektrinių pastatytos prieš tris arba keturis dešimtmečius pagal projektus ir saugos nuostatas, kurie nuo tada buvo nuolat atnaujinami.

Branduolinė saugos svarba Europos Sąjungai ir jos gyventojams – milžiniška. Branduolinių avarių padariniai juntami ir už valstybės ribų. Tokios avarijos ne tik gali padaryti daug žalos branduolinės elektrinės darbuotojų ir gyventojų sveikatai, bet ir labai paveikti ekonomiką. Todėl ir visuomenei, ir ekonomikai svarbu, kad taikant aukštus branduolinės saugos standartus ir garantuojant gerą reguliavimo priežiūros kokybę būtų mažinama branduolinės avarijos ES valstybėse narėse rizika.

Po branduolinės avarijos Fukušimoje ES nedelsdama ėmėsi veiksmų.

Vadovaudamasi 2011 m. kovo 24–25 d. Europos Vadovų Tarybos suteiktais įgaliojimais¹ Europos Komisija kartu su Europos branduolinės saugos reguliavimo institucijų grupe (ENSREG) ėmėsi ES lygmens nuodugnaus branduolinių elektrinių rizikos ir saugos vertinimo (testavimo nepalankiausiomis sąlygomis). Testavimas nepalankiausiomis sąlygomis apibrėžtas kaip tikslinis pakartotinis branduolinių elektrinių saugos atsargos vertinimas atsižvelgiant į po Fukušimos įvykių įgytą patirtį, susijęs su ekstremaliais gamtos reiškiniais, dėl kurių gali kilti grėsmė elektrinės saugos funkcijoms. Toks testavimas atliktas visose keturiolikoje branduolines elektrines eksploatuojančių ES valstybių narių², taip pat ir Lietuvoje³. Šveicarija, Ukraina ir Kroatija visateisiškai dalyvavo atliekant ES testavimą nepalankiausiomis sąlygomis ir tarpusavio vertinimą (Direktyvoje 2009/71/Euratomas – „ekspertinis įvertinimas“), o kitos kaimyninės šalys (pavyzdžiui, Turkija, Baltarusija ir Armėnija), sutikusios taikyti tą pačią metodiką, dirba pagal kitokį grafiką. Testavimas

¹ Europos Vadovų Tarybos išvados, EUCO 10/1/11.

² Belgijoje, Bulgarijoje, Čekijoje, Suomijoje, Prancūzijoje, Vokietijoje, Vengrijoje, Nyderlanduose, Rumunijoje, Slovakijoje, Slovėnijoje, Ispanijoje, Švedijoje ir Jungtinėje Karalystėje.

³ Ignalinos branduolinės elektrinės eksploatavimas nutraukiamas.

nepalankiausiomis sąlygomis pradėtas 2011 m.: branduolines elektrines eksploatuojantys subjektai atliko savo veiklos vertinimus, o nacionalinės reguliavimo institucijos parengė nacionalines ataskaitas. 2011 m. lapkričio mėn. pirminės išvados pateiktos Komisijos komunikate dėl tarpinės testavimo nepalankiausiomis sąlygomis ataskaitos⁴, o nuo 2012 m. sausio iki balandžio mėn. ES lygmeniu buvo atliekamas plataus masto tarpusavio vertinimas. ENSREG tarpusavio vertinimo valdyba pateikė apžvalginę ataskaitą⁵, o ENSREG ją patvirtino. Be to, ENSREG taip pat susitarė dėl veiksmų plano⁶, kuriame numatyti tolesni veiksmai, susiję su tarpusavio vertinimo rekomendacijų įgyvendinimu. 2012 m. spalio mėn. Komisija paskelbė komunikatą dėl galutinės testavimo nepalankiausiomis sąlygomis ataskaitos⁷. Laikantis ENSREG veiksmų plano reikalavimų parengti nacionaliniai veiksmų planai⁸, susiję su patirtimi, įgyta po Fukušimos avarijos, ir su testavimo nepalankiausiomis sąlygomis tarpusavio vertinimo rekomendacijomis, o tų planų turinys ir tai, kaip jie įgyvendinami, analizuota 2013 m. balandžio mėn. surengtame praktiniame seminare. Suvestinė seminario ataskaita turėtų būti pristatyta per 2013 m. antrąją ENSREG branduolinės saugos Europoje konferenciją⁹. Be to, siekdama užtikrinti, kad po testavimo nepalankiausiomis sąlygomis būtų imtasi tinkamų paskesnių veiksmų, Komisija, glaudžiai bendradarbiaudama su ENSREG, parengs konsoliduotą testavimo nepalankiausiomis sąlygomis rekomendacijų įgyvendinimo ataskaitą. Ji turėtų būti parengta 2014 m. birželio mėn. ir perduota Europos Vadovų Tarybai.

Teisėkūros srityje 2011 m. kovo mėn. Europos Komisija gavo iš Europos Vadovų Tarybos aiškius įgaliojimus „persvarstyti branduolinių įrenginių saugos teisinę ir reguliavimo sistemą“ ir prireikus pasiūlyti naujų patobulinimų.

Europos Parlamentas taip pat paragino persvarstyti teisės aktus. 2011 m. rezoliucijoje dėl 2020 m. ir vėlesnio laikotarpio energetikos infrastruktūros prioritetų¹⁰ jis pareiškė, kad „būsimos teisėkūros iniciatyvos, skirtos bendrai branduolinės saugos sistemai sukurti, yra itin svarbios siekiant nuolat tobulinti saugos standartus Europoje“. Be to, 2011 m. rezoliucijoje dėl Komisijos 2012 m. darbo programos rengimo¹¹ Parlamentas paragino „skubiai persvarstyti branduolinės saugos direktyvą, siekiant ją sustiprinti, visų pirma atsižvelgiant į po Fukušimos avarijos vykdomo testavimo nepalankiausiomis sąlygomis rezultatus“. Visai neseniai 2013 m. rezoliucijoje dėl testavimo nepalankiausiomis sąlygomis¹² jis pareiškė, kad persvarstymas „dėl savo pobūdžio turėtų būti ambicingas“ ir kad atliekant persvarstymą būtų iš esmės patobulintos šios sritys: „saugos procedūros ir sistema, visų pirma apibrėžus ir įgyvendinus privalomus branduolinės saugos standartus, atspindinčius pažangiausią ES patirtį techniniu, reguliavimo ir eksploatavimo aspektais, taip pat gerinti branduolinės energetikos reguliavimo institucijų vaidmenį ir išteklius, ypač didinti jų nepriklausomumą, atvirumą ir skaidrumą, kartu sutvirtinant stebėseną ir tarpusavio vertinimus“.

⁴ COM 784 *final*.

⁵ Tarpusavio vertinimo ataskaita – Europos branduolinės elektrinės atliktas testavimas nepalankiausiomis sąlygomis, www.ensreg.eu.

⁶ ENSREG veiksmų planas dėl tolesnių veiksmų, susijusių su Europos branduolinės elektrinės atlikto testavimo nepalankiausiomis sąlygomis tarpusavio vertinimu.

⁷ COM(2012) 571, 2012 10 4.

⁸ 17 nacionalinių veiksmų planų pateikti ENSREG interneto svetainėje www.ensreg.eu

⁹ <http://www.ensreg.eu/ensreg-conferences>

¹⁰ P7_TA(2011)0318.

¹¹ P7_TA(2011)0327.

¹² P7_TA(2013)0089.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas 2012 m. nuomonėje dėl Komisijos komunikato dėl galutinės testavimo nepalankiausiomis sąlygomis ataskaitos¹³ palaiko „Komisijos ketinimą iš esmės peržiūrėti Branduolinės saugos direktyvą“.

Reaguodama į tai, kad Europos Vadovų Taryba jai suteikė įgaliojimus, ir į kitų ES institucijų ir įstaigų raginimus, Komisija pradėjo išsamią analizę ir konsultacijas, kurių tikslas – nustatyti teisinio reguliavimo sritis ir mechanizmus. Vykdydama šią veiklą Komisija surengė atviras internetines konsultacijas su visuomene (2011 m. gruodžio mėn. – 2012 m. vasario mėn.), kurias papildė plataus masto dialogas su suinteresuotosiomis šalimis.

2011 ir 2012 m. testavimo nepalankiausiomis sąlygomis komunikatuose pateikta nuorodų į galimas teisės aktų tobulinimo sritis. Todėl, atsižvelgiant į dabar galiojančią Tarybos direktyvą 2009/71/Euratomas, kuria nustatoma Bendrijos branduolinių įrenginių branduolinės saugos sistema¹⁴ (toliau – Branduolinės saugos direktyva), 2012 m. komunikate aptariamos saugos procedūrų ir sistemų sritys, branduolinės energetikos reguliavimo institucijų vaidmuo ir priemonės, atvirumas ir skaidrumas, stebėseną ir tikrinimas.

Be to, 2012 m. Komisijos tarnybos parengė labai įvairiais informacijos šaltiniais grindžiamą poveikio vertinimą, kuriame atsižvelgiama į ES ir tarptautiniu mastu po Fukušimos avarijos branduolinės energetikos srityje įvykusius pokyčius.

Tuo pagrindu parengtas direktyvos, kuria iš dalies keičiama branduolinės saugos direktyva, pasiūlymas. Jame atsižvelgta į Euratomo sutarties 31 straipsnyje minimos mokslo ekspertų grupės pateiktą informaciją ir specialiąsias žinias, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę ir į plataus masto konsultacijas su nacionalinių branduolinės energetikos reguliavimo institucijų, kurias vienija ENSREG, aukšto lygio atstovais.

1.2. Pasiūlymo pagrindas ir tikslai

Dabar galiojanti Branduolinės saugos direktyva – tai svarbus žingsnis į priekį. Tačiau, atsižvelgiant į tai, kad branduolinė sauga turi būti nuolatos didinama, taip pat siekiant, be kita ko, panaudoti su Fukušimos branduoline avarija susijusią patirtį ir po tos avarijos atlikto testavimo nepalankiausiomis sąlygomis rezultatus, reikėjo pakartotinai apsvarstyti esamų nuostatų pakankumą.

Fukušimos branduolinė avarija parodė, kad gerai žinomas prieš kelis dešimtmečius įvykusių avarių pamokas kai kurie branduolinės pramonės sektoriaus atstovai savo noru praktiškai nepritaikė, o reguliavimo institucijos neužtikrino deramos priežiūros – net tokioje šalyje kaip Japonija, kurioje, kaip manyta, taikyti itin aukšti pramonės ir branduolinės saugos standartai. Todėl techninius ir organizacinius su šios avarijos analize susijusius klausimus reikia apsvarstyti nuodugniau.

Europoje atlikus testavimą nepalankiausiomis sąlygomis nustatyta, kad metodai, kuriais valstybės narės užtikrina išsamų ir skaidrų svarbiausių saugos problemų nustatymą ir valdymą, tebėra skirtingi. Be to, testavimas nepalankiausiomis sąlygomis aiškiai parodė, kad visų už branduolinę saugą atsakančių subjektų bendradarbiavimo ir jų veiklos koordinavimo mechanizmai, pavyzdžiui, tarpusavio vertinimai, yra labai naudingi.

Be to, per viešus susitikimus, kurie buvo rengiami atliekant testavimą nepalankiausiomis sąlygomis, buvo išsakyti prašymai vertinimo procedūrą taip pat taikyti avarinės parengties ir reagavimo priemonėms.

Todėl, Komisijos manymu, reikėtų iš dalies pakeisti, sustiprinti ir papildyti Branduolinės saugos direktyvą, techninius tobulinimus derinant su platesnio pobūdžio saugos aspektais,

¹³ TEN/498.

¹⁴ OL L 172, 2009 7 2.

pavyzdžiui, valdymu, skaidrumu ir branduolinio įrenginio aikštelėje taikomomis avarinės parengties ir reagavimo priemonėmis.

Siūlomais pakeitimais siekiama patobulinti branduolinės saugos reguliavimo Europos Sąjungoje sistemą, visų pirma:

- stiprinti nacionalinių reguliavimo institucijų vaidmenį ir faktinį nepriklausomumą;
- didinti branduolinės saugos klausimų skaidrumą;
- stiprinti esamus principus ir numatyti naujus bendruosius branduolinės saugos tikslus ir reikalavimus, susijusius su konkrečiais techniniais klausimais, apimančiais visą branduolinių įrenginių (visų pirma, branduolinių elektrinių) gyvavimo ciklą;
- stiprinti stebėseną ir keitimąsi patirtimi, šiuo tikslu sukuriant europinę tarpusavio vertinimų sistemą;
- sukurti ES mastu suderintą branduolinės saugos gairių rengimo mechanizmą.

1.3. Branduolinės saugos srityje taikomi ES teisės aktai

Po to, kai ES Teisingumo Teismas Byloje 29/99¹⁵ patvirtino, kad radiacinė sauga ir branduolinė sauga yra iš esmės susijusios, taigi ir tai, kad Euratomo bendrija yra kompetentinga teisės aktais reguliuoti branduolinės saugos sritį, Branduolinės saugos direktyva yra pirmoji ES lygmens teminė teisiškai privaloma priemonė¹⁶. Toje direktyvoje nustatoma teisiškai privaloma sistema, grindžiama pripažintais principais ir įpareigojimais, įtvirtintais pagrindiniuose tarptautiniuose teisės aktuose, t. y. Branduolinės saugos konvencijoje¹⁷ ir Saugos pagrinduose¹⁸, kuriuos parengė Tarptautinė atominės energijos agentūra (TATENA).

1.4. Derėjimas su kitomis politikos sritimis

Euratomo branduolinės saugos teisės aktai daugiausia susiję su Euratomo teisės aktais dėl radiacinės saugos, kurių pagrindas – Pagrindinių saugos standartų direktyva¹⁹, nes tais Euratomo teisės aktais siekiama užtikrinti darbuotojų ir plačiosios visuomenės apsaugą nuo jonizuojančiosios spinduliuotės. Neįmanoma apsaugoti darbuotojų ir plačiosios visuomenės nuo jonizuojančiosios spinduliuotės pavojų, jei nėra kontroliuojami galimai pavojingi tos spinduliuotės šaltiniai.

Branduolinė sauga taip pat nepaprastai svarbi bendrai prevencijai, parengčiai nelaimėms valstybėse narėse ir reagavimui į tas nelaimes. Taigi branduolinės saugos direktyva glaudžiai susijusi su Sąjungos civilinės saugos mechanizmu²⁰, t. y. ES bendradarbiavimo šioje srityje sistema, įskaitant reagavimą į radiacines nelaimes Sąjungoje ir už jos ribų.

¹⁵ 2002 m. gruodžio 10 d. Teisingumo Teismo sprendimas, Rink. p. I-11221.

¹⁶ Iki tol buvo taikomos tik dvi teisiškai neprivalomos 1975 m. liepos 22 d. ir birželio 18 d. Tarybos rezoliucijos dėl branduolinės saugos technologinių problemų.

¹⁷ INFCIRC/449, 1994 m. liepos 5 d.

¹⁸ TATENA saugos standartų serija Nr. SF-1 (2006 m.).

¹⁹ Tarybos direktyva 96/29/Euratomas, nustatanti pagrindinius darbuotojų ir gyventojų sveikatos apsaugos nuo jonizuojančiosios spinduliuotės saugos standartus.

²⁰ Komisijos pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo dėl Sąjungos civilinės saugos mechanizmo (COM(2011) 934 galutinis), kuriuo, *inter alia*, siekiama pakeisti 2007 m. lapkričio 8 d. Tarybos sprendimą 2007/779, nustatantį Bendrijos civilinės saugos mechanizmą (nauja redakcija).

2. KONSULTACIJŲ SU SUINTERESUOTOSIOMIS ŠALIMIS IR POVEIKIO VERTINIMO REZULTATAI

2.1. Konsultacijos su suinteresuotosiomis šalimis

Po Fukušimos branduolinės avarijos Komisija pradėjo plataus masto skaidrų dialogą su įvairiomis suinteresuotosiomis šalimis ir visuomene: kaip viena iš tokio dialogo priemonių buvo inicijuotos atviros internetinės konsultacijos, grindžiamos Komisijos būtiniausiais konsultavimosi standartais²¹.

Per internetines viešas konsultacijas, kuriomis siekta sulaukti nuomonių apie dabartinės Euratomo branduolinės saugos teisinės sistemos stiprinimą, gauta atsiliepimų iš branduolinės energetikos reguliavimo institucijų, kitų viešų institucijų, bendrovių, nevyriausybinių organizacijų ir fizinių asmenų. Per šias konsultacijas sulaukta pačių įvairiausių suinteresuotųjų šalių nuomonių. Iš bendrų rezultatų matyti, kad daugiau kaip 90 % respondentų sutinka, kad Euratomo branduolinės saugos sistema ir bendrų taisyklių nustatymas ES valstybėms narėms yra svarbūs, o 76 % pritaria būtinybei sustiprinti esamą saugos teisinę sistemą.

Iš įvairių suinteresuotųjų šalių (pavyzdžiui, branduolinės energetikos reguliavimo institucijų, kitų valdžios institucijų, bendrovių, pramonės asociacijų ir nevyriausybinių organizacijų) Komisija taip pat gavo raštiškų atsiliepimų ir per posėdžius parengtų dokumentų. Be to, Komisija kartu su ENSREG surengė konferencijas ir viešas diskusijas, kurių tema buvo testavimo nepalankiausiomis sąlygomis procesas, tarpiniai ir galutiniai rezultatai, o tose konferencijose ir diskusijose dalyvavo labai įvairios suinteresuotosios šalys (įskaitant nevyriausybines organizacijas)²².

Taip pat konsultuotasi su Europos socialiniais partneriais, dalyvaujančiais Elektros energijos sektorio socialinio dialogo komitete. Per konsultacijas socialiniai partneriai pabrėžė Euratomo branduolinės saugos teisinės sistemos vaidmenį nustatant bendras valstybėms narėms taisykles.

Ypatingas vaidmuo tenka ENSREG, kuri yra subūrusi nacionalinių kompetentingų branduolinės energetikos reguliavimo institucijų iš visų ES valstybių narių (ir turinčių branduolinius įrenginius, ir jų neturinčių) aukšto lygio atstovus, ir todėl yra išskirtinio pobūdžio specialistų grupė. Iš ENSREG gauta labai išsamios informacijos ir į tą informaciją atsižvelgta.

Laikydamosi Euratomo sutartyje nustatytos tvarkos Komisija konsultavosi su mokslo ekspertų grupe, sudaryta pagal 31 straipsnį. Ekspertai palankiai įvertino Komisijos siūlymą iš dalies pakeisti Branduolinės saugos direktyvą ir pateikė pasiūlymų, kaip sustiprinti ryšį su radiacinės saugos teisės aktais.

Savo nuomonėje dėl pasiūlymo projekto pagal Euratomo sutarties 31 straipsnį²³ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas palankiai vertina tai, kad Komisija skubiai ėmėsi veiksmų, kad pateiktą pasiūlymą iš dalies pakeisti Branduolinės saugos direktyvą. Komitetas

²¹ COM(2002) 704 galutinis.

²² Pavyzdžiui, pirmoji ENSREG konferencija surengta 2011 m. birželio 28–29 d., tarpusavio vertinimų temai skirta suinteresuotųjų šalių konferencija – 2012 m. sausio 17 d., o testavimo nepalankiausiomis sąlygomis temai ir tarpusavio vertinimų rezultatams skirtos viešos diskusijos – 2012 m. gegužės 8 d. Antrąją ENSREG konferenciją numatyta surengti 2013 m. birželio mėn. Pavyzdžiui, Vyriausybė, teisinė ir reguliuojamojo pobūdžio saugos sistema. Bendrieji saugos reikalavimai.

²³ 2013 m. rugsėjo 2 d. EESRK nuomonė (TEN/529) dėl Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2009/71/EURATOMAS, kuria nustatoma Bendrijos branduolinių įrenginių branduolinės saugos sistema, pasiūlymo projekto.

džiaugiasi, kad šiame pasiūlyme atsižvelgta į kelias problemas, kurias jis buvo iškėlęs savo ankstesnėse nuomonėse dėl branduolinės saugos. Visų pirma, jis palankiai vertina didesnę valstybėse narėse taikomos tvarkos vienodinimą, tai, kad aiškiau nustatomi reguliavimo įpareigojimai, kompetencija ir gebėjimai, numatomas didesnis nacionalinių reguliavimo institucijų nepriklausomumas bei tai, kad numatomi veiksmai, susiję su avarine parengtimi ir reagavimu branduolinio įrenginio aikštelėje. Komitetas taip pat palankiai vertina tai, kad numatoma griežčiau užtikrinti bendrąją skaidrumą. Pabrėždamas, kad naujieji teisiniai reikalavimai turėtų būti tikrai būtini, proporcingi ir užtikrinti visuomenės saugą, Komitetas palankiai vertina deramą pusiausvyrą, kuri tuo klausimu užtikrinta iš dalies keičiančiojoje direktyvoje.

Komitetas pasiūlė sugriežtinti su tam tikromis sritimis susijusias pasiūlymo projekto nuostatas ir rekomendavo įpareigoti valstybes nares užtikrinti, kad būtų sukurti dalyvavimo grindžiami procesai, kurie užtikrintų aktyvesnį visuomenės dalyvavimą planavimo, peržiūros ir sprendimų priėmimo procedūrose. Šiuo atžvilgiu Komisija įsitikinusi, kad visuomenės vaidmuo priimant reguliavimo srities sprendimus užtikrinamas į pasiūlymą įtrauktu reikalavimu, kad visuomenė veiksmingai dalyvautų licencijuojant branduolinius įrenginius.

Vadovaujantis Euratomo sutarties 31 straipsnyje nustatyta tvarka, konsultacijos su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl pasiūlymo projekto buvo būtina sąlyga, kad Komisija priimtų galutinį pasiūlymą.

2.2. Poveikio vertinimas

2012 m. parengtas poveikio vertinimas. Tame poveikio vertinime analizuojami uždaviniai, susiję su deramo lygio branduolinės saugos užtikrinimu Europos Sąjungoje. Jame nustatomi bendrieji ir konkretūs tikslai, kaip didinti branduolinių avarijų prevenciją ir veiksmingiau likviduoti jų padarinius. Siūlomos ir analizuojamos tam tikros galimos politikos priemonės – nuo jokių priemonių nesiėmimo iki gilesnių reformų. Kiekviena galima politikos priemonė įvertinta pagal prognozuojamą jos poveikį saugai, ekonomikai, aplinkai ir socialinį poveikį.

3. TEISINIAI PASIŪLYMO ASPEKTAI

3.1. Teisinis pagrindas

Bet koks teisės akto pakeitimas turėtų būti grindžiamas dabartinės Branduolinės saugos direktyvos principais ir turėtų juos sustiprinti. Teisinis pagrindas tebėra tas pats – Euratomo sutarties 31 ir 32 straipsniai.

3.2. Subsidiarumas ir proporcingumas

Pasiūlymu siekiama dar labiau sustiprinti kompetentingų reguliavimo institucijų vaidmenį ir nepriklausomumą, nes akivaizdu, kad tik stiprios reguliavimo institucijos, turinčios visus reikiamus įgaliojimus ir nepriklausomumo garantijas, gali prižiūrėti ir užtikrinti saugų branduolinių įrenginių eksploatavimą Europos Sąjungoje. Atsižvelgiant į tai, kad branduolinės avarijos poveikis gali būti tarpvalstybinis, reguliavimo institucijos skatinamos glaudžiai bendradarbiauti ir keistis informacija.

Kadangi branduolinių avarijų padariniai būna plataus masto ir ypač atsižvelgiant į tai, kad tokiais atvejais visuomenė turi būti informuojama, labai svarbu laikytis ES mastu suderintos skaidrumo strategijos. Tokia strategija gali padėti užtikrinti, kad visuomenė – nepaisant valstybinių sienų – būtų tinkamai informuojama visais svarbiais su branduoline sauga susijusiais klausimais. Todėl esamos direktyvos nuostatos atitinkamai pakeistos.

Europoje atlikus testavimą nepalankiausiomis sąlygomis nustatyta ne tik tai, kad svarbiausių saugos problemų išsamaus ir skaidraus nustatymo ir valdymo užtikrinimas valstybėse narėse

vis dar skiriasi, bet ir tai, kad tebėra tam tikrų spragų. Todėl Branduolinės saugos direktyva sustiprinama – į ją įtraukiami tam tikri bendri tikslai, siekiant ES mastu suderinti branduolinės saugos strategijas. Be to, Fukušimos branduolinės avarijos patirtis ir vertingos įžvalgos, kurių suteikė testavimas nepalankiausiomis sąlygomis, aiškiai parodė, kad keitimasis informacija ir tarpusavio vertinimai – tai svarbus elementas, galintis užtikrinti veiksmingą ir nuolatinį bet kokios saugos tvarkos įgyvendinimą.

Pagal proporcingumo principą siūlomu teisės aktu nesiekama daugiau, nei reikalinga nustatytiems tikslams pasiekti. Be to, atsižvelgiant į tai, kad padėtis valstybėse narėse skiriasi, nuostatų taikymo atžvilgiu laikomasi lankstaus ir proporcingo metodo. Apibrėžiamas mechanizmas, pagal kurį valstybės narės kartu rengia ES lygmens technines gaires ir kuriame ypač atsižvelgiama į proporcingumo principą ir panaudojamos reguliavimo ekspertų žinios bei praktinė patirtis.

Tai, ar nuostatos turi būti taikomos ir koks turi būti jų taikymo mastas, sprendžiama pagal branduolinio įrenginio tipą. Todėl įgyvendindamos šias nuostatas valstybės narės turėtų taikyti proporcingumo principą – atsižvelgti į konkrečių tipų branduolinių įrenginių keliamą riziką.

3.3. Teisiniai pasiūlymo aspektai

Vadovaujantis bendru tikslu – nuolatos didinti saugą ir tobulinti jos reguliavimą ES lygmeniu – pasiūlyme pateikiama naujų nuostatų arba sustiprinamos esamos branduolinės saugos direktyvos nuostatos. Konkreti informacija apie pagrindinius siūlomus branduolinės saugos direktyvos pakeitimus pateikiama toliau.

Tikslai

1 straipsnis papildomas nauju tikslu, siekiant užtikrinti, kad visais branduolinių įrenginių gyvavimo ciklo etapais (aikštelės parinkimo, projektavimo, statybos, perdavimo eksploatuoti, eksploatavimo ir eksploatavimo nutraukimo) būtų išvengta radioaktyviųjų medžiagų išmetimo.

Apibrėžtys

3 straipsnyje pateikiamos naujos apibrėžtys, kuriose apibūdinami naujose nuostatose vartojami terminai, pavyzdžiui, „avarija“, „anomalusis įvykis“, „projektavimo duomenų sąvadas“, „projektinė avarija“, „neprojektinė avarija“, „periodinis saugos persvarstymas“. Šios apibrėžtys suderintos su tarptautine terminija, pavyzdžiui, TATENOS saugos žodyne.

Teisėkūros, reguliavimo ir organizacinė sistema

4 straipsnis iš dalies keičiamas, siekiant aiškiau išdėstyti pagrindinius nacionalinės sistemos elementus. Pavyzdžiui, nurodoma, kad 4 straipsnio 1 dalies a punkte minimi nacionaliniai saugos reikalavimai būtų taikomi visais branduolinių įrenginių gyvavimo ciklo etapais.

Kompetentinga reguliavimo institucija (faktinis nepriklausomumas, reguliavimo vaidmuo)

Branduolinės saugos direktyvoje (5 straipsnio 2 dalyje) nustatytos tik būtiniausios nuostatos, kuriomis remiantis užtikrinamas nacionalinių kompetentingų reguliavimo institucijų nepriklausomumas. Šios nuostatos sustiprintos pagal naujausias tarptautines gaires²⁴, nustačius tvirtus ir veiksmingus lyginamuosius kriterijus ir reikalavimus, siekiant garantuoti faktinį reguliavimo institucijų nepriklausomumą. Į naujus reikalavimus įtraukti reikalavimai užtikrinti faktinį sprendimų priėmimo nepriklausomumą, turėti nuosavą biudžeto asignavimų

²⁴ TATENA saugos standartų serija Nr. GSR, 1 dalis.

ir įgyvendinti reikalavimus autonomiškai; aiškūs reikalavimai dėl darbuotojų skyrimo į pareigas ir atleidimo iš jų, interesų konfliktų vengimo ir sprendimo, taip pat darbuotojų, turinčių reikiamą kvalifikaciją, patirties ir specialiųjų žinių, skaičiaus.

Branduolinės saugos direktyvoje (5 straipsnio 2 dalyje) bendrai nurodoma pagrindinė kompetentingų reguliavimo institucijų kompetencija. Pakeitimo pasiūlyme šios nuostatos sukonkretinamos dar labiau, kad reguliavimo institucijos turėtų reikiamų įgaliojimų vykdyti griežtą reguliavimo priežiūrą. Šiuo tikslu pagrindinė kompetentingos reguliavimo institucijos užduotis – nustatyti nacionalinius branduolinės saugos reikalavimus – įtraukiama į dabartinę reguliavimo kompetenciją.

Skaidrumas

Branduolinės saugos direktyvos 8 straipsnio dabartinės nuostatos susijusios tik su bendraisiais reikalavimais dėl visuomenės informavimo. Be to, šiame straipsnyje nenustatoma jokių įpareigojimų licencijos turėtoji, kuriam tenka didžiausia atsakomybė už branduolinę saugą. Šioms spragoms panaikinti esamos nuostatos pakeitimo pasiūlyme išplėstos ir sukonkretintos. Ir kompetentingai reguliavimo institucijai, ir licencijos turėtoji nustatomas reikalavimas parengti skaidrumo strategiją, kuri apimtų informacijos teikimą įprastomis branduolinių įrenginių eksploatavimo sąlygomis, taip pat informacijos teikimą avarijos arba anomaliojo įvykio sąlygomis. Aiškiai įtvirtinamas visuomenės vaidmuo nustatant reikalavimą, kad visuomenė veiksmingai dalyvautų licencijuojant branduolinius įrenginius. Per neseniai su ekspertais surengtus susitikimus²⁵, per kuriuos buvo keičiamasi branduolinės saugos informacija, pasitvirtino nuomonė, kad visuomenė, veiksmingai dalyvaudama sprendimų priėmimo procese, gali atlikti labai svarbų vaidmenį ir kad į jos nuomonę, remiantis Orhuso konvencijos²⁶ nuostatomis, turėtų būti atsižvelgiama.

Branduolinės saugos tikslai

Dabartinėje branduolinės saugos direktyvoje nenustatyta konkrečių reikalavimų skirtingiems branduolinių įrenginių gyvavimo ciklo etapams. Todėl, pavyzdžiui, rizika, susijusi su branduolinės saugos problemomis, kurios nustatytos atliekant Fukušimos avarijos analizę, o vėliau – ir testavimą nepalankiausiomis sąlygomis, nėra aiškiai nurodyta ir aptarta dabartinės direktyvos nuostatose, pavyzdžiui:

- būtinybė įvertinti branduolinių įrenginių aikštelės tinkamumą, atsižvelgiant į išorinių pavojų prevencijos (kai tai įmanoma) ir jų minimizavimo veiksnis;
- būtinybė nuolatos pakartotinai vertinti tokių pavojų tikimybę ir jų poveikį atliekant periodinius saugos persvarstymus ir atitinkamai persvarstyti kiekvieno branduolinio įrenginio projektavimo duomenų sąvadą – taip pat ir tais atvejais, kai svarstomas galimas eksploatavimo pratęsimas;
- būtinybė grįsti rizikos vertinimus, įskaitant išorinių įvykių rizikos vertinimus, metodais, atspindinčiais mokslo pažangą, ir taip užtikrinti, kad sauga būtų nuolatos didinama.

Pagal nuolatinio branduolinės saugos didinimo principą pakeitimo pasiūlyme branduoliniams įrenginiams nustatomi bendrieji saugos tikslai (8a straipsnis). Tie tikslai grindžiami WENRA padaryta pažanga naujiems branduoliniams įrenginiams nustatant saugos tikslus.

²⁵ 2009–2013 m. surengti tarptautiniai praktiniai seminarai, kuriuose dalyvavo Energetikos GD, Aplinkos GD (šie GD atstovavo Komisijai), o Prancūzijai atstovavo Nacionalinė informavimo komitetai ir komisijų asociacija (Vietos lygmens informavimo komisijos ir jų nacionalinė federacija (ANCCLI)).

²⁶ Konvencija dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimanč sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais ratifikuota 2005 m. vasario 17 d. Tarybos sprendimu 2005/370/EB.

Kad būtų pasiekti šie aukšti saugos tikslai, numatomos išsamesnės nuostatos dėl branduolinių įrenginių skirtingų gyvavimo ciklo etapų (8b straipsnis).

Be to, kad tas nuostatas būtų galima nuosekliai įgyvendinti, 8c straipsnyje nustatomi metodiniai reikalavimai dėl branduolinių įrenginių aikštelės parinkimo, projektavimo, statybos, perdavimo eksploatuoti, eksploatavimo ir eksploatavimo nutraukimo.

Toks metodas nacionalinėms sistemoms suteikia lankstumo: nustatomi aukšto lygio tikslai, kuriuos turi atitikti nacionaliniai teisės aktai, laikantis nuolatinio branduolinės saugos didinimo principo. Pavyzdžiui, tais atvejais, kai valstybės narės, remdamosi didelių avarijų patirtimi, turi atnaujinti savo branduolinius įrenginius, kad padidintų jų saugą, (pavyzdžiui tais atvejais, kai reikia saugiai sumažinti reaktoriaus apsauginio gaubto slėgį avarijos atveju (naudojant filtruojamąsias apsauginio gaubto slėgio mažinimo sistemas ar kitus metodus)), valstybėms narėms paliekama galimybė rinktis iš galimų inžinerinių sprendimų.

Avarinė parengtis ir reagavimas branduolinio įrenginio aikštelėje

Į pakeitimo pasiūlymą įtraukta nuostatų dėl avarinės parengties ir reagavimo branduolinio įrenginio aikštelėje, nes dabartinėje direktyvoje tokių priemonių nenumatyta. Naujosiose nuostatose pateikta nuorodų dėl planavimo ir organizacinių priemonių, kuriomis turėtų pasirūpinti licencijos turėtojas (8d straipsnis). Pavyzdžiui, vienas iš naujų pakeitimo pasiūlyme nustatytų reikalavimų: branduolinio įrenginio aikštelėje turi būti įsteigtas nuo išorinių įvykių ir didelių avarijų poveikio (įskaitant radiacinį poveikį) apsaugotas avarinių situacijų valdymo centras, be to, jame turi būti pakankamai medžiagų didelių avarijų padariniams likviduoti.

Tarpusavio vertinimai

Branduolinės saugos direktyvos 9 straipsnio 3 dalies nuostatose numatytas reikalavimas rengti periodinius savo veiklos vertinimus, susijusius su valstybių narių nacionalinėmis sistemomis ir kompetentingų reguliavimo institucijų veikla, be to, nustatomas įpareigojimas tam tikroms sritims taikyti tarptautinį tarpusavio vertinimą. Ši koncepcija išlieka nepakitusi (8e straipsnio 1 dalis).

Į pakeitimo pasiūlymą įtraukta naujų nuostatų dėl savo veiklos vertinimų ir branduoliniams įrenginiams taikomų tarpusavio vertinimų, kurie skirti branduolinės saugos temoms. Tas temas bendrai parenka valstybės narės, glaudžiai koordinuodamos veiksmus su Komisija, ir jos yra susijusios su visais branduolinių įrenginių gyvavimo ciklo etapais (vienas iš pavyzdžių – minėtasis apsauginio gaubto slėgio mažinimas didelės avarijos atveju, kai siekiama išvengti vandenilio sprogo). Jeigu valstybėms narėms nepavyksta kartu pasirinkti bent vienos temos, Europos Komisija turėtų parinkti vieną ar kelias temas, kurios bus analizuojamos per tarpusavio vertinimus. Be to, kiekviena valstybė narė turi nustatyti po tarpusavio vertinimo pateiktų techninių rekomendacijų įgyvendinimo metodiką. Jeigu Komisija konstatuoja, kad labai nukrypstama nuo techninių rekomendacijų, pateiktų užbaigus tarpusavio vertinimą, arba vėluojama jas įgyvendinti, Komisija ragina nesusijusių valstybių narių kompetentingas reguliavimo institucijas surengti ir atlikti patikrinimą, kad būtų galima susidaryti išsamią nuomonę apie padėtį, ir informuoja atitinkamą valstybę narę apie galimas priemones nustatytiems trūkumams pašalinti.

Jeigu įvyksta avarija, kurios padariniai jaučiami už branduolinio įrenginio aikštelės ribų, turėtų būti surengtas specialusis tarpusavio vertinimas.

Šiuo nauju privalomu reguliavimo mechanizmu – ES tarpusavio vertinimais (8e straipsnio 2–5 dalys) siekiama patikrinti techninę atitiktį saugos tikslams kiekvienoje valstybėje narėje.

Šios naujos direktyvos nuostatos dėl tarpusavio vertinimo mechanizmo nedaro poveikio taisyklėms, reglamentuojančioms pažeidimų procedūrą, kai valstybė narė nevykdo įsipareigojimo pagal sutartis, kaip nustatyta Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 258, 259 ir 260 straipsniuose.

Proporcingas iš dalies pakeistos direktyvos įgyvendinimas

Pakeitimo pasiūlyme nustatyta, kad atvejai, kuriais taikomos iš dalies pakeistos direktyvos nuostatos, ir tų nuostatų taikymo mastas priklauso nuo branduolinio įrenginio tipo. Todėl įgyvendindamos šias nuostatas valstybės narės turėtų taikyti proporcingumo principą – atsižvelgti į konkrečių tipų branduolinių įrenginių, kuriuos jos ketina statyti arba eksploatuoja, keliamą riziką. Praktinio iš dalies pakeistos direktyvos įgyvendinimo ataskaitų teikimas

Branduolinės saugos direktyvos nuostatos dėl ataskaitų teikimo šiuo pasiūlymu nekeičiamos:

pirmųjų ataskaitų pateikimo data išlieka ta pati – 2014 m. liepos 22 d. Tą dieną valstybės narės turėtų pateikti esamų direktyvos nuostatų įgyvendinimo ataskaitą. Tačiau teikdamos antrąją įgyvendinimo ataskaitą (ne vėliau kaip 2017 m. liepos 22 d.) valstybės narės turėtų pranešti apie iš dalies pakeistos Branduolinės saugos direktyvos įgyvendinimą.

4. POVEIKIS BIUDŽETUI

Pasiūlymas neturi poveikio ES biudžetui.

5. AIŠKINAMIEJI DOKUMENTAI

Pagal Bendrą valstybių narių ir Komisijos politinį pareiškimą 2011 m. rugsėjo 28 d. dėl aiškinamųjų dokumentų valstybės narės pagrįstais atvejais įsipareigojo prie pranešimų apie perkėlimo į nacionalinę teisę priemonės pridėti vieną ar daugiau dokumentų, kuriuose paaiškinamos direktyvos sudėtinių dalių ir nacionalinių perkėlimo į nacionalinę teisę priemonių atitinkamų dalių sąsajos.

Šios direktyvos atveju Komisija laikosi nuomonės, kad tokių dokumentų perdavimas yra pagrįstas dėl toliau nurodytų priežasčių.

- **Iš dalies pakeistos branduolinės saugos direktyvos perkėlimo į nacionalinės teisės aktus sudėtingumas**

Šiuo pasiūlymu Branduolinės saugos direktyvos esamos nuostatos gerokai sugriežtinamos, be to, jame numatoma naujų svarbių nuostatų keliose srityse. Todėl iš dalies pakeistos direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę sudėtingumą lemia tai, kad ta direktyva apima daug įvairių aspektų, tarp kurių yra: reikalavimai taikyti branduolinių įrenginių branduolinės saugos nacionalinę sistemą, nacionalinių reguliavimo institucijų vaidmuo ir nepriklausomumas, įpareigojimai licencijų turėtojams, branduolinės saugos įgūdžiai, branduolinės saugos klausimų skaidrumas, techniniai tikslai ir reikalavimai dėl branduolinių įrenginių branduolinės saugos, avarinė parengtis ir reagavimas branduolinio įrenginio aikštelėje, nuostatos dėl branduolinių įrenginių nacionalinių vertinimų ir susijusių teminių tarpusavio vertinimų. Be to, direktyvoje nustatomi reikalavimai įvairioms valstybių narių įstaigoms ir privatiems subjektams.

Todėl įvairūs pakeistose direktyvoje nustatyti įpareigojimai greičiausiai lems tai, kad direktyvą bus sudėtinga perkelti į nacionalinės teisės aktus. Branduolinės saugos direktyvos esamos nuostatos jau perkeltos į kiekvienos valstybės narės teisę keliomis perkėlimo į nacionalinę teisę priemonėmis, tačiau kai kuriose valstybėse narėse tokių perkėlimo priemonių skaičius viršija 15. Dėl naujų nuostatų, kurios bus įtrauktos į esamą direktyvą šiuo

pakeitimo pasiūlymu, perkėlimo priemonių, apie kurias bus pranešta, skaičius greičiausiai padidės. Be to, dėl branduolinės saugos srities specifiškumo naudojamos įvairios perkėlimo priemonės, apie kurias pranešama Komisijai: įstatymai, vyriausybės nutarimai, ministrų įsakai, nacionalinių reguliavimo institucijų instrukcijos ir sprendimai.

Tokiomis aplinkybėmis būtinybė turėti aiškinamuosius dokumentus, kuriuose būtų paaiškintas pakeistos Branduolinės saugos direktyvos ir nacionalinių perkėlimo priemonių atitinkamų dalių ryšys, yra akivaizdi.

- **Galiojantys nacionalinės teisės aktai**

Kai kuriose valstybėse narėse jau taikomi teisės aktai atitinkamose srityse, kurias reglamentuoja į šį pasiūlymą įtraukti pakeitimai. Todėl perkeliant direktyvą į nacionalinės teisės aktus greičiausiai teks pakeisti dabar galiojančius nacionalinės teisės aktus ir priimti naujus. Todėl reikės aiškinamųjų dokumentų, kuriuose būtų pateikta aiškos ir išsamios informacijos apie perkėlimą į nacionalinę teisę.

- **Pagrindų direktyva**

Siūlomais pakeitimais iš esmės nekeičiamas Branduolinės saugos direktyvos „pagrindų direktyvos“ pobūdis. Iš dalies pakeistoje direktyvoje bendrieji principai ir reikalavimai išlieka.

Kad Komisija galėtų kontroliuoti direktyvos perkėlimą ir įgyvendinimą, ji turi žinoti, kokiomis nacionalinėmis nuostatomis perkeliama iš dalies pakeistoje direktyvoje nustatyti bendrieji principai ir reikalavimai. Pavyzdžiui, direktyvoje nustatomi bendrieji saugos tikslai ir reikalavimai visų tipų branduoliniams įrenginiams. Atsižvelgiant į labai platų šių naujų saugos tikslų ir reikalavimų mastą, ir Komisijai, ir visuomenei itin svarbu žinoti, kaip tie tikslai ir reikalavimai perkelti į nacionalinę teisę.

PROPORCINGUMO PRINCIPAS

Reikalavimas pateikti aiškinamuosius dokumentus valstybėms narėms gali tapti papildoma administracine našta. Tačiau ši našta nėra neproporcinga, atsižvelgiant į pakeistos Branduolinės saugos direktyvos tikslus ir dalyko sudėtingumą. Be to, Komisija turi būti pajėgi veiksmingai patikrinti, ar direktyva perkelta tinkamai. Mažesnę naštą sukeliančių priemonių, kurios leistų veiksmingai atlikti patikrą, atsižvelgiant į perkėlimo į nacionalinę teisę sudėtingumą (gali būti priimta naujų teisės aktų arba iš dalies pakeisti galiojantys teisės aktai), nėra. Taip pat reikia paminėti, kad nemažai valstybių narių jau yra pateikusias Komisijai aiškinamųjų dokumentų, susijusių su dabar galiojančių Euratomo teisės aktų (dabartinės Branduolinės saugos direktyvos ar kitų teisės aktų) perkėlimu į nacionalinę teisę.

Pasiūlymas

TARYBOS DIREKTYVA

kuria iš dalies keičiama Direktyva 2009/71/EURATOMAS, kuria nustatoma Bendrijos branduolinių įrenginių branduolinės saugos sistema

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Europos atominės energijos bendrijos steigimo sutartį, ypač į jos 31 ir 32 straipsnius,

atsižvelgdama į Europos Komisijos pasiūlymą, parengtą atsižvelgiant į Mokslo ir technikos komiteto paskirtų valstybių narių mokslinių ekspertų grupės pateiktą nuomonę,

atsižvelgdama į Europos Parlamento nuomonę

atsižvelgdama į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę,

kadangi:

- (1) Europos atominės energijos bendrijos steigimo sutarties (Euratomo sutarties) 2 straipsnio b punkte numatyta, kad turi būti nustatyti vienodi saugos standartai, kad būtų apsaugota darbuotojų ir plačiosios visuomenės sveikata;
- (2) Euratomo sutarties 30 straipsnyje numatyta, kad Europos atominės energijos bendrijoje (toliau – Bendrija) turi būti nustatyti pagrindiniai darbuotojų ir plačiosios visuomenės sveikatos apsaugos nuo jonizuojančiosios spinduliuotės keliamos grėsmės standartai;
- (3) 1996 m. gegužės 13 d. Tarybos direktyvoje 96/29/Euratomas, nustatančioje pagrindinius darbuotojų ir plačiosios visuomenės sveikatos apsaugos nuo jonizuojančiosios spinduliuotės saugos standartus¹, nustatyti pagrindiniai saugos standartai. Toje direktyvoje nustatomi radiacinės saugos sistemos reikalavimai, įskaitant reikalavimus dėl spinduliuotės poveikio pagrindimo ir optimizavimo, taip pat gyventojų apšvitos ir darbuotojų apšvitos dozės ribojimo. Joje nustatyti reikalavimai kontroliuoti gyventojų ir darbuotojų apšvitą įprastomis eksploataavimo sąlygomis ir avarinėse situacijose. Direktyvos 96/29/Euratomas nuostatos papildytos konkretesniais teisės aktais;
- (4) Europos Sąjungos Teisingumo Teismas savo praktikoje² pripažino, kad Bendrija ir valstybės narės turi bendrą kompetenciją Branduolinės saugos konvencijos³ reguliuojamose srityse;
- (5) 2009 m. birželio 25 d. Tarybos direktyvoje 2009/71/Euratomas, kuria nustatoma Bendrijos branduolinių įrenginių branduolinės saugos sistema⁴, valstybėms narėms nustatomi įpareigojimai sukurti ir taikyti branduolinės saugos nacionalinę sistemą. Ta

¹ OL L 159, 1996 6 29, p. 1.

² C-187/87 (1988 m., Rink. p. 5013), C-376/90 (1992 m., Rink. p. I-6153) ir C-29/99 (2002 m., Rink. p. I-11221).

³ OL L 172, 2004 5 6, p. 7.

⁴ OL L 172, 2009 7 2, p. 18.

direktyva grindžiama pagrindinių branduolinės saugos tarptautinių teisės aktų, t. y. Branduolinės saugos konvencijos⁵ ir saugos pagrindų⁶, kuriuos parengė Tarptautinė atominės energijos agentūra (TATENA), nuostatomis. Valstybės narės iki 2011 m. liepos 22 d. turėjo priimti ir įgyvendinti įstatymus ir kitus teisės aktus, būtinus, kad būtų laikomasi Direktyvos 2009/71/Euratomas;

- (6) 2011 m. liepos 19 d. Tarybos direktyvoje 2011/70/Euratomas, kuria nustatoma panaudoto branduolinio kuro ir radioaktyviųjų atliekų atsakingo ir saugaus tvarkymo Bendrijos sistema⁷, valstybėms narėms nustatomi įpareigojimai sukurti ir taikyti nacionalinę panaudoto kuro ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo sistemą;
- (7) 2007 m. gegužės 8 d. Tarybos išvadose dėl branduolinės saugos ir panaudoto branduolinio kuro bei radioaktyviųjų atliekų saugaus tvarkymo⁸ pažymima, kad „atsakomybė dėl branduolinės saugos tenka kiekvienai valstybei narei; atitinkamais atvejais jos imamasi ES struktūroje. Sprendimai dėl saugos veiksmų ir branduolinių objektų priežiūra ir toliau priklausys tik veiklos vykdytojų ir nacionalinių valdžios institucijų kompetencijai.“;
- (8) atsižvelgiant į Tarybos raginimą ES lygiu įsteigti aukšto lygio grupę, kaip nurodyta minėtose 2007 m. gegužės 8 d. Tarybos išvadose, 2007 m. liepos 17 d. Komisijos sprendimu 2007/530/Euratomas dėl Europos branduolinės saugos ir atliekų tvarkymo aukšto lygio grupės sudarymo⁹ buvo įsteigta Europos branduolinės saugos reguliavimo institucijų grupė (ENSREG), kurios užduotis yra padėti siekti Bendrijos tikslų branduolinės saugos srityje;
- (9) 2011 m. Fukušimoje įvykusi branduolinė avarija vėl atkreipė viso pasaulio dėmesį į priemones, kurių reikia rizikai kuo labiau sumažinti ir aukščiausiam branduolinės saugos lygiui užtikrinti. Vadovaudamasi 2011 m. kovo mėn. Europos Vadovų Tarybos suteiktais įgaliojimais¹⁰, Komisija kartu su Europos branduolinės saugos reguliavimo institucijų grupe (ENSREG) ES mastu atliko visapusišką ES branduolinių elektrinių rizikos ir saugos vertinimą (testavimą nepalankiausiomis sąlygomis). Iš rezultatų matyti, kad galimi tam tikri dalyvaujančių šalių¹¹ branduolinės saugos strategijų ir sektoriuje nusistovėjusios praktikos patobulinimai;
- (10) be to, Europos Vadovų Taryba taip pat įgaliojo Komisiją persvarstyti esamą branduolinių įrenginių saugos teisinę ir reguliavimo sistemą bei pasiūlyti patobulinimų, kurių gali reikėti. Europos Vadovų Taryba taip pat pažymėjo, kad Europos Sąjungoje reikėtų įgyvendinti aukščiausius branduolinės saugos standartus ir nuolatos juos tobulinti;
- (11) pirminę nuomonę apie galimas teisės aktų tobulinimo sritis Komisija pateikė 2011 m. lapkričio 24 d. Komunikate „Tarpinė ataskaita dėl visapusiško ES branduolinių jėgainių rizikos ir saugos vertinimo (testavimo nepalankiausiomis sąlygomis)“¹²;

⁵ OL L 318, 1999 12 11, p. 20.

⁶ TATENA saugos pagrindai: pagrindiniai saugos principai, TATENA saugos standartų serija Nr. SF-1 (2006 m.).

⁷ OL L 199, 2011 8 2, p. 48.

⁸ Nuolatinių atstovų komitetas priėmė 2007 m. balandžio 25 d. (dok. Nr. 8784/07), o Ekonomikos ir finansų reikalų taryba – 2007 m. gegužės 8 d.

⁹ OL L 195, 2007 7 27, p. 44.

¹⁰ Europos Vadovų Taryba, EUCO 10/1/11.

¹¹ ENSREG tarpusavio vertinimo ataskaita – Europos branduolinėse elektrinėse atliktas testavimas nepalankiausiomis sąlygomis, 2012 m. balandžio 25 d.

¹² COM(2011) 784 galutinis.

- (12) laikydamosi savo bendrųjų konsultavimosi ir dialogo principų Komisija taip pat surengė internetines viešas konsultacijas (nuo 2011 m. gruodžio mėn. iki 2012 m. vasario mėn.), per kurias buvo galima pateikti nuomonę apie tobulintinus Bendrijos branduolinės saugos sistemos aspektus;
- (13) Komisija nustatė tam tikrus pakartotinai svarstytinus dabartinės Direktyvos 2009/71/Euratomas aspektus, kaip nurodyta 2012 m. spalio 4 d. *Komisijos komunikate Tarybai ir Europos Parlamentui dėl išsamaus Europos Sąjungos branduolinių elektrinių rizikos ir saugos vertinimo (testavimo nepalankiausiomis sąlygomis) ir susijusios veiklos*¹³;
- (14) nustatydamą atitinkamus tobulintinus aspektus Komisija atsižvelgė į Europos ir tarptautiniu lygmeniu padarytą techninę pažangą, testavimo nepalankiausiomis sąlygomis patirtį ir rezultatus, įvairių Fukušimos branduolinės avarijos ataskaitų išvadas, nuomones, pareikštas per viešas konsultacijas dėl Bendrijos teisinės sistemos tobulintinių aspektų, nuomones, kurias pareiškė įvairios suinteresuotosios šalys, įskaitant nacionalines kompetentingas reguliavimo institucijas, sektoriaus atstovus ir pilietinę visuomenę, ir į rezultatus, gautus atlikus pirminį perkėlimo į nacionalinę teisę priemonių, kurių ėmėsi valstybės narės, vertinimą;
- (15) stipri ir nepriklausoma kompetentinga reguliavimo institucija yra viena iš pagrindinių Europos branduolinės saugos reguliavimo sistemos sąlygų. Jos nepriklausomumas ir naudojimas savo įgaliojimais nešališkai ir skaidriai – tai svarbiausi aukšto branduolinės saugos lygio užtikrinimo veiksniai. Priimamiems objektyviems reguliavimo sprendimams ir įgyvendinimo užtikrinimo priemonėms neturėtų būti daroma jokios nederamos grėsmė saugai galinčios kelti išorinės įtakos, pavyzdžiui, spaudimo, susijusio su kintančiomis politinėmis, ekonominėmis ar visuomenės sąlygomis, arba vyriausybinių padalinių ar kitų viešųjų ar privačiųjų subjektų daromo spaudimo. Nepriklausomumo stygiaus neigiamos pasekmės buvo akivaizdžios Fukušimos avarijos atveju. Direktyvos 2009/71/Euratomas nuostatos dėl kompetentingų reguliavimo institucijų funkcijų atskyrimo turėtų būti sustiprintos siekiant užtikrinti reguliavimo institucijų faktinį nepriklausomumą ir garantuoti, kad joms būtų suteiktos tinkamos priemonės ir kompetencija tinkamai atlikti joms pavestas pareigas. Visų pirma, reguliavimo institucija turėtų turėti pakankamai teisinių galių, pakankamai darbuotojų ir pakankamai finansinių išteklių, kad galėtų tinkamai vykdyti jai pavestas pareigas. Tačiau sugriežtinti reikalavimai, kuriais siekiama užtikrinti reguliavimo užduočių vykdymo nepriklausomumą, neturėtų daryti poveikio prireikus glaudžiam bendradarbiavimui su kitomis atitinkamomis nacionalinėmis institucijomis arba vyriausybės parengtoms bendrosioms politikos gairėms, nesusijusioms su reguliavimo galiomis ir pareigomis;
- (16) reguliavimo institucijos sprendimų priėmimo nepriklausomumas priklauso ir nuo darbuotojų kompetencijos. Todėl reguliavimo institucijoje turėtų dirbti darbuotojai, turintys reikiamą kvalifikaciją, patirtį ir specialiųjų žinių, kad galėtų atlikti savo funkcijas ir pareigas. Atsižvelgiant į specializuotą branduolinės pramonės pobūdį ir į tai, kad reikiamų specialiųjų žinių ir kompetenciją turinčių asmenų nėra daug, o todėl vykdomąsias pareigas atliekantys asmenys gali pereiti dirbti iš branduolinės pramonės į reguliavimo institucijas (ir atvirkščiai), ypač daug dėmesio turėtų būti skiriama tam, kad būtų išvengta interesų konflikto. Be to, turėtų būti imtasi priemonių užtikrinti, kad nekiltų interesų konflikto toms organizacijoms, kurios teikia konsultacijas ar kitokias paslaugas reguliavimo įstaigai;

¹³

COM(2012) 571 final.

- (17) kai vykdomi infrastruktūros projektai, galintys paveikti branduolinių įrenginių branduolinę saugą, turėtų būti taikomi tinkami nacionaliniai konsultacijų su nacionalinėmis reguliavimo institucijomis ir visuomene mechanizmai ir turėtų būti visiškai atsižvelgiama į jų pareikštas nuomones;
- (18) branduoliniams įrenginiams taikoma Direktyva 2011/92/ES dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo¹⁴. Šioje direktyvoje nustatyta, kad valstybės narės privalo užtikrinti, jog prieš duodant sutikimą dėl planuojamos veiklos būtų reikalaujama atlikti projektų, kurie gali daryti reikšmingą poveikį aplinkai, *inter alia*, dėl savo pobūdžio, masto ar vietos, poveikio aplinkai vertinimą. Šiuo atžvilgiu tai yra priemonė, užtikrinanti, kad aplinkosaugos aspektai būtų integruoti į branduolinių įrenginių licencijavimo procesą;
- (19) bet koks pagal šią direktyvą atliekamas vertinimas nedaro poveikio jokiame susijusiam aplinkosauginiam vertinimui;
- (20) branduoliniams įrenginiams, kurių poveikis aplinkai turi būti įvertintas ir pagal šią direktyvą, ir pagal kitus Sąjungos teisės aktus, valstybės narės gali numatyti suderintas ar bendras procedūras, atitinkančias atitinkamų Sąjungos teisės aktų reikalavimus;
- (21) branduolinės avarijos padariniai gali būti juntami ir už valstybės ribų, todėl reikia skatinti kaimyninių šalių arba to paties regiono šalių glaudų bendradarbiavimą, veiksmų koordinavimą ir keitimąsi informacija, nepriklausomai nuo to, ar tos šalys naudoja branduolinius įrenginius ar ne. Šiuo atžvilgiu valstybės narės turėtų užtikrinti, kad būtų įdiegta derama tvarka, kuri palengvintų tokį bendradarbiavimą tarpvalstybinio poveikio branduolinės saugos klausimais, įskaitant bendradarbiavimą su trečiosiomis šalimis. Turėtų būti siekiama užtikrinti sinergiją su Sąjungos civilinės saugos mechanizmu¹⁵ – ES sistema, pagal kurią valstybės narės bendradarbiauja civilinės saugos srityje didindamos stichinių ir žmogaus sukeltų nelaimių prevencijos, pasirengimo joms ir reagavimo sistemų veiksmingumą;
- (22) siekiant užtikrinti, kad būtų įgyjami tinkami įgūdžiai ir įgyjama bei palaikoma tinkamo lygio kompetencija, visos šalys turėtų užtikrinti, kad visi darbuotojai (įskaitant subrangovus), turintys pareigų, susijusių su branduolinių įrenginių sauga ir branduolinio įrenginio aikštelėje taikomomis avarinės parengties ir reagavimo priemonėmis, būtų nuolatos mokomi. Šis tikslas gali būti pasiektas parengus mokymo programas ir mokymo planus, mokymo programų periodinio persvarstymo ir atnaujinimo procedūras ir numčius tinkamų biudžeto lėšų mokymui;
- (23) dar viena svarbi Fukušimoje įvykusios branduolinės avarijos pamoka – branduolinės saugos klausimų skaidrumo didinimo svarba. Skaidrumas – tai taip pat svarbi reguliavimo sprendimų priėmimo nepriklausomumo užtikrinimo priemonė. Todėl dabartinėse Direktyvos 2009/71/Euratomas nuostatose dėl visuomenei teiktinos informacijos turėtų būti konkrečiau nustatyta, per kokį laikotarpį ir kokio pobūdžio būtiniausią informaciją turėtų teikti kompetentinga reguliavimo institucija ir licencijos turėtojas. Šiuo tikslu, pavyzdžiui, turėtų būti nustatyta, kokio pobūdžio būtiniausią informaciją turėtų teikti kompetentinga reguliavimo institucija ir licencijos turėtojas pagal jų platesnio masto skaidrumo strategijas. Informacija turėtų būti suteikta laiku, ypač anomalijų įvykių ir avarijų atveju. Periodinių saugos tikrinimų ir tarptautinių ekspertinių įvertinimų rezultatai taip pat turėtų būti viešai skelbiami;

¹⁴ OL L 26, 2012 I 28, p. 1 (kodifikuota Direktyvos 85/337/EEB dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo su pakeitimais redakcija).

¹⁵ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo dėl Sąjungos civilinės saugos mechanizmo (COM(2011) 934 galutinis).

- (24) šios direktyvos reikalavimai dėl skaidrumo papildo nustatytuosius galiojančiuose Euratomo teisės aktuose. 1987 m. gruodžio 14 d. Tarybos sprendimu 87/600/Euratomas dėl Bendrijoje nustatomos skubaus pasikeitimo informacija radiacinės avarijos atveju tvarkos¹⁶ valstybėms narėms nustatomi įpareigojimai pranešti ir pateikti Komisijai ir kitoms valstybėms narėms informaciją radiacinės avarijos jų teritorijoje atveju, o į 1989 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyvą 89/618 Euratomas¹⁷ įtraukti įpareigojimai valstybėms narėms informuoti visuomenę apie taikytinas sveikatos apsaugos priemonės ir veiksmus, kurių turi būti imtasi radiacinės avarijos atveju, taip pat teikti patarimus bei nuolat informuoti gyventojus, kurie gali nukentėti tokios avarijos atveju. Tačiau, be informacijos, kuri yra teiktina tokiu atveju, valstybės narės pagal šią direktyvą turėtų numatyti tinkamas skaidrumo nuostatas, pagal kurias būtų iš karto ir reguliariai atnaujinama teikiama informacija, siekiant užtikrinti, kad darbuotojai ir plačioji visuomenė būtų informuojami apie visus su branduoline sauga susijusius įvykius, įskaitant anomaliuosius įvykius arba avarines sąlygas. Be to, gyventojams turėtų būti suteikta galimybių veiksmingai dalyvauti branduolinių įrenginių licencijavimo procese, o kompetentinga reguliavimo institucija turėtų teikti su sauga susijusią informaciją nepriklausomai ir jai nebūtina gauti išankstinį kito viešojo arba privačiojo subjekto sutikimą;
- (25) Direktyvoje 2009/71/Euratomas nustatyta teisiškai privaloma Bendrijos sistema, kuria grindžiama branduolinės saugos teisinė, administracinė ir organizacinė sistema. Ji neapima branduoliniams įrenginiams skirtų konkrečių reikalavimų. Atsižvelgiant į techninę pažangą, kurią padarė TATENA ir Vakarų Europos branduolinės energetikos reguliavimo institucijų asociacija, ir kitus specialiųjų žinių šaltinius, visų pirma testavimo nepalankiausiomis sąlygomis patirtį ir Fukušimos branduolinės avarijos tyrimų rezultatus, Direktyva 2009/71/Euratomas turėtų būti iš dalies pakeista – į ją turėtų būti įtraukti Bendrijos branduolinės saugos tikslai, apimantys visus branduolinių įrenginių gyvavimo ciklo etapus (aikštelės parinkimą, projektavimą, statybą, perdavimą eksploatuoti, eksploatavimą ir eksploatavimo nutraukimą);
- (26) taikant rizika pagrįstus metodus nagrinėjama kiekvieno įvykių sekos įvykio, galinčio nulemti avariją arba prisidėti prie jos, tikimybė, taip pat galimos tokio įvykio pasekmės. Pasinaudojant atsakymais galima įvertinti branduolinio įrenginio projektavimo ir eksploatavimo stipriąsias bei silpnąsias puses – taip reikalavimus ir reguliavimą galima nukreipti į sritis, kuriose galima gauti daugiausia naudos, susijusios su branduolinio įrenginio sauga. Licencijų turėtojai ir kompetentingos reguliavimo institucijos visame pasaulyje per pastaruosius dešimtmečius skyrė didelių išteklių tikimybiniais branduolinių įrenginių (visų pirma branduolinių elektrinių ir mokslinių tyrimų reaktorių) saugos vertinimams parengti, todėl tie licencijų turėtojai ir kompetentingos reguliavimo institucijos dabar gali panaudoti gautas žinias branduolinių įrenginių saugai didinti (remdamiesi rizikos analize), kuo efektyviau eksploatuodami tuos įrenginius;
- (27) su sauga susijusių branduolinio įrenginio struktūrų, sistemų ir komponentų senėjimas, ypač komponentų, kuriuos sunku praktiškai pakeisti (pavyzdžiui, reaktoriaus slėginių indų), būklės prastėjimas savaime apriboja priimtina tolesnį to įrenginio eksploatavimą. Saugos ir ekonomikos atžvilgiais branduolinio įrenginio eksploatavimo laikotarpis po komercinio eksploatavimo pradžios paprastai yra ne ilgesnis kaip 40 metų, todėl valstybės narės turėtų užtikrinti, kad dėl galimo esamų branduolinių elektrinių eksploatavimo laiko pratęsimo darbuotojams ir visuomenei nekiltų

¹⁶ OL L 371, 1987 12 30, p. 76.

¹⁷ OL L 357, 1989 12 7, p. 31.

papildomos rizikos. Šiuo tikslu Direktyva 2009/71/Euratomas turėtų būti iš dalies pakeista ir į ją įtraukti nauji Bendrijos masto saugos tikslai, kuriuos reguliavimo institucijos ir licencijų turėtojai turės įvykdyti, jei esamų branduolinių elektrinių eksploatavimo laikas būtų pratęstas;

- (28) naujo reaktoriaus projektavimui keliamas aiškus lūkestis atsižvelgti pirminiame projekte į dalykus, į kuriuos nebuvo atsižvelgiama projektuojant ankstesnių kartų reaktorius. Projekto išplėtimo sąlygos – tai avarinės sąlygos, į kurias neatsižvelgiama numatant projektines avarijas, tačiau į jas atsižvelgiama projektuojant įrenginį pagal tiksliausių skaičiavimų metodiką, be to, tomis sąlygomis radioaktyviųjų medžiagų išmetimas neviršija priimtinių ribų. Į projekto išplėtimo sąlygas galėtų būti įtrauktos didelių avarijų sąlygos;
- (29) taikant pakopinę apsaugos koncepciją su branduoliniu įrenginiu susijusioje organizacinėje, elgsenos arba projektavimo veikloje užtikrinama, kad su sauga susijusiai veiklai būtų taikomi vienas su kitu nesusiję nuostatų rinkiniai, todėl, jei įvyktų sutrikimas, jis būtų aptiktas ir kompensuotas tinkamomis priemonėmis. Kiekvieno atskiro nuostatų rinkinio savaiminis veiksmingumas yra svarbus pakopinės apsaugos elementas, kad būtų galima užkirsti kelią avarijoms ir sušvelninti padarinius, jeigu tokių būtų;
- (30) po Trijų mylių saloje ir Černobylyje įvykusių branduolinių avarijų Fukušimos branduolinė avarija dar kartą parodė, kokia svarbi yra apsauginio gaubto funkcija, nes tai paskutinė užtvara, galinti apsaugoti žmones ir aplinką nuo radioaktyviųjų medžiagų išmetimo po avarijos. Todėl pareiškėjas, prašantis licencijos statyti naują energetinį arba mokslinių tyrimų reaktorių, turėtų įrodyti, kad pagal projektą reaktoriaus šerdies pažeidimo poveikis praktiškai juntamas tik apgaubo viduje, t. y. jis turi įrodyti, kad radioaktyviųjų medžiagų išmetimas už apsauginio gaubto ribų fiziškai neįmanomas arba labai užtikrintai gali būti laikoma, jog toks išmetimas visiškai netikėtinas;
- (31) į Direktyvą 2009/71/Euratomas neįtrauktos su avarine parengtimi ir reagavimu branduolinio įrenginio aikštelėje susijusios priemonės, kurios, kaip parodė Fukušimos branduolinė avarija, yra labai svarbios norint sušvelninti branduolinės avarijos padarinius. Tarybos direktyvoje 96/29/Euratomas numatyta, kad radiacinių nelaimių atveju būtina imtis tinkamų intervencinių priemonių, kad būtų sustabdytas arba sumažintas radionuklidų išmetimas, ir įvertinti bei užregistruoti nelaimės padarinius ir intervencinių priemonių veiksmingumą. Taip pat turėtų būti numatytos aplinkos ir gyventojų apsaugos ir stebėsenos priemonės. Tačiau reikia konkretesnių nuostatų dėl avarinės parengties ir reagavimo branduolinio įrenginio aikštelėje, kad būtų galima įvertinti situacijas, kuriose galbūt reikėtų imtis apsaugos priemonių branduolinio įrenginio aikštelėje, nustatyti organizacinę struktūrą ir avarinių situacijų valdymo įstaigų veiksmų tarpusavio koordinavimo tvarką, užtikrinti, kad būtų turima pakankamai išteklių toms tinkamoms apsaugos priemonėms taikyti net ekstremaliais atvejais;
- (32) testavimas nepalankiausiomis sąlygomis parodė, koks svarbus vaidmuo tenka visų už branduolinę saugą atsakančių šalių bendradarbiavimo ir tarpusavio koordinavimo mechanizmams. Ekspertiniai įvertinimai pasiteisino kaip gera pasitikėjimo ugdymo priemonė, kurios tikslas – kaupti patirtį ir keistis ja, taip pat užtikrinti bendrą aukštų branduolinės saugos standartų taikymą. Tačiau į Direktyvos 2009/71/Euratomas nuostatų taikymo sritį įtraukti tik su valstybių narių teisine, reguliavimo ir organizacine infrastruktūra susiję savo veiklos vertinimai ir tarptautiniai ekspertiniai

įvertinimai, todėl direktyvos taikymo sritis turėtų būti išplėsta įtraukiant branduolinių įrenginių ekspertinius įvertinimus;

- (33) šioje direktyvoje numatoma naujų nuostatų dėl branduoliniuose įrenginiuose atliekamų savo veiklos vertinimų ir ekspertinių įvertinimų, kurie grindžiami atrinktomis branduolinės saugos temomis, apimančiomis visą jų gyvavimo ciklą. Tarptautiniu lygmeniu jau sukaupta tokių branduolinių elektrinių ekspertinių įvertinimų patirties. ES lygmeniu testavimo nepalankiausiomis sąlygomis patirtis rodo koordinuoto ES branduolinių elektrinių saugos vertinimo ir persvarstymo vertę. Šioje srityje turėtų būti taikomas panašus mechanizmas, grindžiamas valstybių narių reguliavimo institucijų ir Komisijos bendradarbiavimu. Todėl kompetentingos reguliavimo institucijos, atliekančios koordinuojamąjį darbą ekspertų grupėse (pavyzdžiui, ENSREG), galėtų padėti specialiosiomis žiniomis nustatant svarbias saugos temas ir atlikti tuos ekspertinius įvertinimus. Jeigu valstybėms narėms nepavyksta kartu pasirinkti bent vienos temos, Komisija turėtų parinkti vieną ar kelias temas, kurioms bus skirti ekspertiniai įvertinimai. Kitų suinteresuotųjų šalių (pavyzdžiui, techninės paramos organizacijų, tarptautinių stebėtojų ar kitų nevyriausybinių organizacijų) dalyvavimas galėtų duoti tokiems ekspertiniams įvertinimams pridėtinės vertės;
- (34) kad būtų užtikrintas ekspertinių įvertinimų griežtumas ir objektyvumas, valstybės narės turėtų suteikti prieigą prie visos būtinos informacijos (taikydamos reikiamas patikimumo patikrinimo procedūras), darbuotojų ir atitinkamo branduolinio įrenginio;
- (35) turėtų būti sukurtas tolesnės priežiūros mechanizmas, kad tų ekspertinių įvertinimų išvados būtų tinkamai įgyvendinamos. Ekspertiniai įvertinimai turėtų padėti padidinti pavienių branduolinių įrenginių saugą ir parengti bendras technines saugos rekomendacijas ir gaires, kurios galiotų visoje Sąjungoje;
- (36) jeigu Komisija konstatuoja, kad labai nukrypstama nuo techninių rekomendacijų, pateiktų užbaigus ekspertinį įvertinimą, arba vėluojama jas įgyvendinti, Komisija turėtų paraginti nesusijusių valstybių narių kompetentingas reguliavimo institucijas surengti ir atlikti patikrinimą, kad būtų galima susidaryti išsamią nuomonę apie padėtį ir informuoti atitinkamą valstybę narę apie galimas priemones nustatytiems trūkumams pašalinti;
- (37) šios direktyvos nuostatos dėl ekspertinio įvertinimo mechanizmo nedaro poveikio taisyklėms, reglamentuojančioms procedūrą, kai valstybė narė nevykdo įsipareigojimo pagal Sutartis, kaip nustatyta Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 258, 259 ir 260 straipsniuose;
- (38) ekspertinių įvertinimų periodiškumas ir ataskaitų teikimas pagal šią direktyvą turėtų būti suderintas su Konvencijos dėl branduolinės saugos peržiūra ir ataskaitų teikimo ciklais;
- (39) pagal proporcingumo principą šios direktyvos 2 skyriaus 2 skirsnio „Specialieji įpareigojimai“ taikymas priklauso nuo valstybės narės teritorijoje esančio branduolinių įrenginių tipo. Todėl, perkeldamos šias nuostatas į nacionalinę teisę, valstybės narės turėtų atsižvelgti į riziką, kurią kelia konkrečių tipų branduoliniai įrenginiai, kuriuos jos planuoja statyti ar eksploatuoti. Visų pirma, proporcingumo principas bus taikomas toms valstybėms narėms, kurios turi visai mažai branduolinių ir radioaktyviųjų medžiagų (pavyzdžiui, susijusių su nedidelių mokslinių tyrimų reaktorių eksploatavimu), kurios didelės avarijos atveju nesukeltų padarinių, panašių į branduolinių elektrinių avarių padarinius;

- (40) šios direktyvos nuostatos, kurios pagal savo pobūdį susijusios su branduolinių įrenginių egzistavimu, o konkrečiau tos, kurios susijusios su licencijos turėtojo įpareigojimais, naujais konkrečiais reikalavimais branduoliniams įrenginiams, taip pat nuostatos dėl avarinės parengties ir reagavimo branduolinio įrenginio aikštelėje netaikomos valstybėms narėms, kurios neturi branduolinių įrenginių, kaip apibrėžta šioje direktyvoje. Tos valstybės narės neturi perkelti ir įgyvendinti reikalavimo taikyti nuobaudas tiems, kas nesilaiko šios direktyvos. Kitos šios direktyvos nuostatos turėtų būti perkeltos ir įgyvendintos proporcingai atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes ir į tai, kad tos valstybės narės neturi branduolinių įrenginių, kartu užtikrinant, kad vyriausybė arba kompetentingos institucijos skirtų deramą dėmesį branduolinei saugai;
- (41) pagal Direktyvą 2009/71/Euratomas valstybės narės turi sukurti ir taikyti nacionalinę teisėkūros, reguliavimo ir organizacinę sistemą (nacionalinę sistemą), skirtą branduolinių įrenginių branduolinei saugai užtikrinti. Teisė nuspręsti, kaip priimti nacionalinės sistemos nuostatas ir pagal kokius teisės aktus jas taikyti, paliekama valstybių narių kompetencijai;
- (42) pagal Bendrą valstybių narių ir Komisijos politinį pareiškimą 2011 m. rugsėjo 28 d. dėl aiškinamųjų dokumentų valstybės narės įsipareigojo pagrįstais atvejais prie pranešimų apie savo perkėlimo į nacionalinę teisę priemonės pridėti vieną ar daugiau dokumentų, kuriuose paaiškinamos direktyvos nuostatų ir nacionalinių perkėlimo priemonių atitinkamų dalių sąsajos. Šios direktyvos atveju teisės aktų leidėjas laikosi nuomonės, kad tokių dokumentų perdavimas yra pagrįstas;
- (43) todėl Direktyva 2009/71/EB/Euratomas turėtų būti atitinkamai iš dalies pakeista,
- PRIĖMĖ ŠIĄ DIREKTYVĄ:

1 straipsnis

Direktyva 2009/71/EB iš dalies keičiama taip:

- (1) 1 skyriaus pavadinimas pakeičiamas taip:
- „TIKSLAI, TAIKymo SRITIS IR APIBRĖŽTYS“.**
- (2) 1 straipsnis papildomas c punktu:
- „c) užtikrinti, kad valstybės narės imtųsi tinkamų nacionalinių priemonių, kad branduoliniai įrenginiai būtų projektuojami, jiems parenkama aikštelė, jie statomi, perduodami eksploatuoti, eksploatuojami ir jų eksploatavimas nutraukiamas taip, kad būtų išvengta neleistino radioaktyviųjų medžiagų išmetimo į aplinką.“
- (3) 2 straipsnis iš dalies keičiamas taip:
- (a) 1 dalis pakeičiama taip:
- „1. Ši direktyva taikoma bet kokiam civiliniam branduoliniam įrenginiui, kuriam reikia licencijos, kaip apibrėžta 3 straipsnio 4 dalyje, visais šioje licencijoje nurodytais etapais.“;
- (b) 3 dalis pakeičiama taip:
- „3. Ši direktyva papildo Sutarties 30 straipsnyje nurodytus pagrindinius standartus dėl branduolinių įrenginių branduolinės saugos ir nepažeidžia darbuotojų ir plačiosios visuomenės sveikatos apsaugos nuo jonizuojančiosios spinduliuotės keliamų pavojų srityje galiojančių Bendrijos teisės aktų, visų pirma Direktyvos 96/29/Euratomas.“.

(4) 3 straipsnis papildomas 6–17 dalimis:

- „6. pakopinė apsauga – hierarchinis įvairios skirtingų lygių įrangos ir procedūrų naudojimas, siekiant užkirsti kelią tikėtinų eksploatavimo įvykių padarinių plitimui ir išlaikyti fizinių užkardų, įrengtų tarp radiacijos šaltinio arba radioaktyviųjų medžiagų ir darbuotojų, gyventojų arba oro, vandens bei žemės, veiksmingumą įprastinėmis eksploatavimo sąlygomis, o kai kurių užkardų atveju – avarijos sąlygomis;
7. anomalusis įvykis – netikėtas atsitikimas, kurio esami arba galimi padariniai apsaugos arba branduolinės saugos atžvilgiu nėra nereikšmingi;
8. avarija – neplanuotas įvykis (įskaitant eksploatavimo klaidas, įrangos gedimus ir kitokius nelaimingus nutikimus), kurio esami arba galimi padariniai apsaugos arba branduolinės saugos atžvilgiu nėra nereikšmingi;
9. ankstyvas radioaktyviųjų medžiagų išmetimas į aplinką – situacija, kai už branduolinio įrenginio aikštelės ribų reikėtų taikyti avarines priemones, tačiau nepakanka laiko tas priemones įgyvendinti;
10. didelis radioaktyviųjų medžiagų išmetimas į aplinką – situacija, kai reikėtų imtis priemonių visuomenei apsaugoti, kurių taikymo vietos arba laiko negalima riboti;
11. „praktiškai neįmanoma“ reiškia, kad kokia nors sąlyga yra fiziškai negalima arba labai užtikrintai gali būti laikoma, jog visiškai netikėtina, kad tokia sąlyga atsirastų;
12. „protingai įmanoma“ reiškia, kad, projektuojant branduolinį įrenginį, jį perduodant eksploatuoti, eksploatuojant arba nutraukiant eksploatavimą, reikėtų ne tik paisyti inžinerijos gerosios patirties reikalavimų, bet vadovautis ir papildomomis saugos arba rizikos mažinimo priemonėmis, taip pat kad šios priemonės turėtų būti įgyvendinamos, išskyrus atvejus, kai gali būti įrodyta, kad tos priemonės, palyginti su jų nauda saugai, yra labai neproporcingos;
13. projektavimo duomenų sąvadas – sąlygų ir įvykių seka, į kurią pagal nustatytus kriterijus tiesiogiai atsižvelgiama projektuojant įrenginį, kad tos sąlygos ir įvykiai negalėtų įrenginio paveikti ir nebūtų viršytos leidžiamos ribos, kai saugos sistemos veikia taip, kaip numatyta;
14. projektinė avarija – avarinės sąlygos, į kurias atsižvelgiant įrenginys projektuojamas pagal nustatytus kriterijus ir kurioms susidarius žala kuriai ir radioaktyviųjų medžiagų išmetimas neviršytų leidžiamų ribų;
15. neprojektinė avarija – avarija, kuri yra galima, bet rengiant projektą į ją nebuvo deramai atsižvelgta, nes buvo laikoma, kad jos tikimybė pernelyg maža;
16. projekto išplėtimo analizė – rinkinys projekto išplėtimo sąlygų, nustatytų remiantis inžineriniu sprendimu, determinuotaisiais vertinimais ir tikimybiniais vertinimais branduolinės elektrinės saugai padidinti gerinant jos pajėgumą atlaikyti didesnes už projektines avarijas arba avarijas, dėl kurių atsiranda papildomų sutrikimų, taip, kad būtų išvengta nepriimtinių radiologinių padarinių. Šios projekto išplėtimo sąlygos naudojamos, kai reikia nustatyti papildomus avarijų scenarijus, į kuriuos reikia atsižvelgti rengiant projektą ir planuojant praktines tokių avarijų prevencijos nuostatas arba, jei avarijos įvyksta, – jų padariniams sušvelninti.
17. periodinis saugos persvarstymas – reguliariai atliekamas sistemingas pakartotinis esamo įrenginio saugos vertinimas, per kurį analizuojamas senėjimo,

pakeitimų, eksploatavimo patirties, techninių pokyčių ir branduolinio įrenginio aikštelės parinkimo aspektų bendras poveikis ir kuriuo siekiama užtikrinti aukštą saugos visą įrenginio eksploatavimo laiką lygį.“

- (5) 2 skyriuje po pavadinimo „**IPAREIGOJIMAI**“ įterpiamas šis pavadinimas:

„1 SKIRSNIS

Bendrieji įpareigojimai“.

- (6) 4 straipsnio 1 dalis iš dalies keičiama taip:

- (a) Įžanginė dalis pakeičiama taip:

„1. Valstybės narės sukuria ir taiko branduolinių įrenginių branduolinei saugai užtikrinti skirtą nacionalinę teisėkūros, reguliavimo ir organizacinę sistemą (toliau – nacionalinė sistema), pagal kurią paskirstoma atsakomybė ir numatomas atitinkamų valstybinių įstaigų veiksmų koordinavimas. Nacionalinė sistema visų pirma numato:“;

- (b) a punktas pakeičiamas taip:

„a) nacionalinę branduolinės saugos tvarką, apimančią visus branduolinių įrenginių gyvavimo ciklo etapus, nurodytus 3 straipsnio 4 dalyje;“

- (c) b punktas pakeičiamas taip:

„b) branduolinių įrenginių licencijavimo ir draudimo juos eksploatuoti neturint licencijos sistemą;“;

- (d) c punktas pakeičiamas taip:

„c) branduolinės saugos priežiūros sistemą;“.

- (7) 5 straipsnio 2 ir 3 dalys pakeičiamos taip:

„2. Valstybės narės garantuoja, kad kompetentingai reguliavimo institucijai iš tikrųjų nebūtų daromas netinkamas poveikis, kai ji priima sprendimus (visų pirma, kai ji atlieka 3 dalyje nustatytas reguliavimo užduotis), ir taip užtikrina, kad sauga nebūtų priklausoma nuo politinių, ekonominių ar visuomenės interesų. Tuo tikslu valstybės narės užtikrina, kad nacionalinėje sistemoje kompetentingai institucijai būtų nustatyti reikalavimai:

a) atskirti savo funkcijas nuo kitų viešųjų ir privačiųjų subjektų, susijusių su branduolinės energijos skatinimu ar naudojimu arba elektros energijos gamyba, funkcijų;

b) nesiekti gauti ir nevykdyti jokio viešojo ar privačiojo subjekto, susijusio su branduolinės energijos skatinimu ar naudojimu arba elektros energijos gamyba, nurodymų, kai ji atlieka savo reguliavimo užduotis;

c) priimti reguliavimo sprendimus, grindžiamus objektyviais ir patikrinamais su sauga susijusiais kriterijais;

d) turėti savo tinkamų biudžeto asignavimų ir savarankiškai vykdyti paskirtą biudžetą. Finansavimo mechanizmas ir biudžeto skyrimo procesas aiškiai nustatomi nacionalinėje sistemoje;

e) įdarbinti deramą skaičių darbuotojų, turinčių reikiamą kvalifikaciją, patirtį ir specialiųjų žinių;

f) nustatyti darbuotojų skyrimo į pareigas ir atleidimo iš jų, taip pat interesų konfliktų prevencijos ir jų sprendimo procedūras ir kriterijus;

g) be jokio kito viešojo ar privačiojo subjekto kontrolės ar leidimo pagal 8 straipsnio 2 dalį teikti su sauga susijusią informaciją.

3. Valstybės narės užtikrina, kad kompetentinga reguliavimo institucija turėtų teisinių įgaliojimų vykdyti savo pareigas, susijusias su 4 straipsnio 1 dalyje apibūdinta nacionaline sistema, teikdama deramą pirmumą saugai. Tuo tikslu valstybės narės užtikrina, kad nacionalinėje sistemoje būtų numatytos tokios pagrindinės reguliavimo užduotys:

a) nustatyti nacionalinius branduolinės saugos reikalavimus;

b) reikalauti, kad licencijos turėtojas laikytųsi nacionalinių branduolinės saugos reikalavimų ir atitinkamoje licencijoje nustatytų sąlygų;

c) reikalauti įrodyti, kad laikomasi tokių reikalavimų ir sąlygų, įskaitant pagal 6 straipsnio 2–5 dalis ir 8a–8d straipsnius nustatytus reikalavimus;

d) atliekant reguliavimo vertinimus ir patikras tikrinti, ar laikomasi tų reikalavimų ir sąlygų;

e) taikyti vykdymo užtikrinimo priemonės, įskaitant branduolinio įrenginio eksploatavimo sustabdymą laikantis sąlygų, kurios nustatomos 4 straipsnio 1 dalyje apibūdintoje nacionalinėje sistemoje.“

(8) 6 straipsnis iš dalies keičiamas taip:

a) 1 dalis pakeičiama taip:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad nacionalinėje sistemoje būtų nustatytas reikalavimas, kad pagrindinė atsakomybė už branduolinio įrenginio branduolinę saugą tektų licencijos turėtojui. Šios atsakomybės negalima perduoti.“;

b) 2 dalis pakeičiama taip:

„2. Valstybės narės užtikrina, kad nacionalinėje sistemoje licencijų turėtojams būtų nustatytas reikalavimas, prižiūrint kompetentingai reguliavimo institucijai, sistemingai ir patikrinamu būdu reguliariai vertinti ir tikrinti bei nuolatos didinti, kiek tai protingai įmanoma, savo branduolinių įrenginių branduolinę saugą.“;

c) 3 dalis pakeičiama taip:

„3. Atliekant 2 dalyje nurodytus vertinimus tikrinama, ar, remiantis išsamiau saugos vertinimu, įdiegtos avarių prevencijos ir jų padarinių švelninimo priemonės, taip pat tikrinama, ar pakopinės apsaugos nuostatos ir licencijos turėtojo organizacinės apsaugos priemonės, dėl kurių nesilaikymo darbuotojai ir plačioji visuomenė būtų smarkiai paveikti jonizuojančiosios spinduliuotės, yra pakankamos.“;

d) 4 dalis pakeičiama taip:

„4. Valstybės narės užtikrina, kad nacionalinėje sistemoje licencijų turėtojams būtų nustatytas reikalavimas sukurti ir taikyti valdymo sistemas, kuriose būtų teikiamas deramas pirmumas branduolinei saugai ir kurias reguliariai tikrintų kompetentinga reguliavimo institucija.“;

e) įterpiama 4a dalis:

„4a. Valstybės narės užtikrina, kad nacionalinėje sistemoje pareiškėjui būtų nustatytas reikalavimas, kad, teikdamas licencijos paraišką, jis pateiktų išsamių

saugos įrodymų. Tokių įrodymų apimtis ir išsamumas turi atitikti pateikto pavojaus galimą dydį ir pobūdį. Įrodymus peržiūri ir įvertina kompetentinga reguliavimo institucija, vadovaudamasi aiškiai nustatytais procedūromis.“;

f) 5 dalis pakeičiama taip:

„5. Valstybės narės užtikrina, kad nacionalinėje sistemoje licencijų turėtojams būtų nustatytas reikalavimas numatyti ir nuolat turėti pakankamų finansinių išteklių ir deramą kvalifikaciją, specialiųjų žinių ir įgūdžių turinčių darbuotojų, kad licencijų turėtojai įvykdytų šios direktyvos šio straipsnio 1–4a dalyse ir 8a–8d straipsniuose jiems nustatytus įpareigojimus užtikrinti branduolinio įrenginio branduolinę saugą. Šie įpareigojimai taip pat taikomi pagal subrangos sutartis dirbantiems darbuotojams.“

(9) 7 ir 8 straipsniai pakeičiami taip:

„7 straipsnis

Branduolinės saugos specialiosios žinios ir įgūdžiai

Valstybės narės užtikrina, kad nacionalinėje sistemoje visoms šalims būtų nustatytas reikalavimas parengti savo darbuotojų, vykdančių su branduolinių įrenginių branduoline sauga ir su avarine parengtimi bei reagavimu branduolinio įrenginio aikštelėje susijusias pareigas, švietimo, mokymo ir pratybų priemonės, kurių paskirtis – ugdyti, puoselėti ir toliau plėtoti naujausias ir abipusiai pripažįstamas branduolinės saugos specialiąsias žinias ir įgūdžius.

8 straipsnis

Skaidrumas

1. Valstybės narės užtikrina, kad darbuotojai ir plačioji visuomenė būtų laiku supažindinami su naujausia informacija apie branduolinių įrenginių branduolinę saugą ir susijusią riziką, ypač daug dėmesio skiriant žmonėms, gyvenantiems branduolinio įrenginio kaimynystėje.

Vykdam pirmoje dalyje nustatytą įpareigojimą taip pat užtikrinama, kad kompetentinga reguliavimo institucija ir licencijų turėtojai tose srityse, už kurias jie atsako, rengtų, skelbtų ir įgyvendintų skaidrumo strategiją, kurioje, *inter alia*, pateikiama informacija apie įprastas branduolinių įrenginių eksploatavimo sąlygas, neprivalomas konsultacijas su darbuotojais ir plačiąja visuomene bei informavimą anomalijų įvykių ir avarių atveju.

2. Informacija visuomenei teikiama vadovaujantis taikomais Sąjungos ir nacionalinės teisės aktais bei tarptautiniais įsipareigojimais, tačiau tai neturi kelti pavojaus kitiems nacionalinės teisės aktuose pripažintiems viršesniems interesams (pavyzdžiui, saugumui) arba tarptautinių įsipareigojimų vykdymui.

3. Valstybės narės užtikrina, kad, laikantis atitinkamų Sąjungos ir nacionalinės teisės aktų bei tarptautinių įsipareigojimų, visuomenei būtų sudarytos išankstinės ir veiksmingos sąlygos dalyvauti branduolinių įrenginių licencijavimo procese.“

(10) 2 skirsnis įterpiamas po 8 straipsnio:

Specialieji įpareigojimai

8a straipsnis

Branduolinių įrenginių saugos užtikrinimo tikslas

1. Valstybės narės užtikrina, kad nacionalinėje sistemoje būtų nustatytas reikalavimas branduolinius įrenginius projektuoti, jiems parinkti aikštelę, juos statyti, perduoti eksploatuoti, eksploatuoti ir nutraukti eksploatavimą taip, kad būtų išvengta galimo radioaktyviųjų medžiagų išmetimo:

- (a) užtikrinant, kad būtų praktiškai neįmanomos visos avarijos sekos, kurios nulemtų ankstyvą radioaktyviųjų medžiagų išmetimą arba didelį radioaktyviųjų medžiagų išmetimą;
- (b) įgyvendinant projektines priemones, kad avarijų, kurios nėra praktiškai neįmanomos, atveju visuomenei apsaugoti reikėtų tik priemonių, kurių taikymo vieta ir laikas yra riboti, ir kad būtų pakankamai laiko toms priemonėms įgyvendinti ir būtų kuo labiau sumažintas tokių avarijų dažnumas.

2. Valstybės narės užtikrina, kad nacionalinėje sistemoje būtų nustatytas reikalavimas 1 dalyje nurodytą tikslą esamiems branduoliniams įrenginiams taikyti, kiek tai protingai įmanoma.

8b straipsnis

Branduolinių įrenginių saugos tikslo įgyvendinimas

Kad įgyvendintų 8a straipsnyje nurodytą saugos tikslą, valstybės narės užtikrina, kad nacionalinėje sistemoje būtų nustatytas reikalavimas, pagal kurį:

- a) parenkant branduolinio įrenginio aikštelę būtų deramai atsižvelgiama į būtinybę, kai įmanoma, išvengti išorinių stichinių ir žmogaus sukeltų pavojų ir kuo labiau sumažinti tų pavojų poveikį;
- b) projektuojant, statant, perduodant eksploatuoti branduolinį įrenginį ir nutraukiant jo eksploatavimą būtų vadovaujama pakopinės apsaugos koncepcija, kad:
 - i) darbuotojų ir plačiosios visuomenės apšvitos dozės neviršytų nustatytų ribų ir būtų tokios mažos, kiek tai protingai įmanoma;
 - ii) būtų kuo labiau sumažinta anomalijų įvykių tikimybė;
 - iii) būtų sumažintos peraugimo į avarines situacijas galimybės, stiprinant branduolinių įrenginių pajėgumą veiksmingai valdyti ir kontroliuoti anomaliuosius įvykius;
 - iv) žalingi anomalijų įvykių ir projektinių avarijų (jeigu jos įvyktų) padariniai būtų sušvelninti ir taip užtikrinta, kad jie nesukeltų radiacinio poveikio už branduolinio įrenginio aikštelės ribų arba kad tas radiacinis poveikis būtų tik nedidelis;
 - v) tais atvejais, kai tai įmanoma, būtų išvengta išorinių stichinių ir žmogaus sukeltų pavojų ir būtų kuo labiau sumažintas tų pavojų poveikis.

Branduolinių įrenginių aikštelės parinkimo, projektavimo, statybos, perdavimo eksploatuoti, eksploatavimo ir eksploatavimo nutraukimo metodika

1. Valstybės narės užtikrina, kad nacionalinėje sistemoje licencijos turėtojai būtų nustatytas reikalavimas, prižiūrint kompetentingai reguliavimo institucijai:

- (a) reguliariai vertinti branduolinio įrenginio radiacinį poveikį darbuotojams, plačiajai visuomenei ir orui, vandeniui bei dirvožemiui įprastomis eksploatavimo sąlygomis ir avarinėmis sąlygomis;
- (b) parengti, pagrįsti dokumentais ir reguliariai (bent kas dešimt metų) pakartotinai vertinti branduolinių įrenginių projektavimo duomenų sąvadą, taikant periodinį saugos persvarstymą, ir papildyti jį projekto išplėtimo analize, taip užtikrinant, kad būtų įgyvendintos visos pagrįstai praktiškai įmanomos tobulinimo priemonės;
- (c) užtikrinti, kad į projekto išplėtimo analizę būtų įtrauktos visos avarijos, įvykiai ir įvykių deriniai, įskaitant vidinius ir išorinius stichinius arba žmogaus sukeltus pavojus ir dideles avarijas, dėl kurių susidaro sąlygos, neįtrauktos į projektines avarijas;
- (d) parengti ir įgyvendinti strategijas, kurios padėtų sušvelninti ir projektinių, ir neprojektinių avarių padarinius;
- (e) visoms branduolinėms elektrinėms, o prireikus ir kitiems branduoliniams įrenginiams taikyti didelių avarių valdymo gaires, kurios apima visas eksploatavimo sąlygas, avarijas panaudoto kuro baseinuose ir ilgalaikius įvykius;
- (f) atlikti specialų saugos persvarstymą, susijusį su branduoliniais įrenginiais, kurių pirminis eksploatavimo laikas, kompetentingos reguliavimo institucijos nuomone, greitai baigsis ir kurių eksploatavimo laiką paprašyta pratęsti.

2. Valstybės narės užtikrina, kad nacionalinėje sistemoje būtų nustatytas reikalavimas, pagal kurį išduodant arba persvarstant licenciją statyti ir (arba) eksploatuoti branduolinį įrenginį turėtų būti vadovaujamasi tinkamu branduolinio įrenginio aikštelės ir paties branduolinio įrenginio saugos vertinimu.

3. Valstybės narės užtikrina, kad nacionalinėje sistemoje būtų nustatytas reikalavimas, pagal kurį branduolinių elektrinių ir, kai taikytina, mokslinių tyrimų reaktorių, kurių statybos licencijos prašoma pirmą kartą, atveju kompetentingos reguliavimo institucijos įpareigotų pareiškėją įrodyti, kad pagal projektą reaktoriaus šerdies pažeidimo poveikis praktiškai jaučiamas tik apsauginiame gaubte.

Avarinė parengtis ir reagavimas branduolinio įrenginio aikštelėje

Valstybės narės užtikrina, kad nacionalinėje sistemoje licencijos turėtojai būtų nustatytas reikalavimas, prižiūrint kompetentingai reguliavimui institucijai:

- (a) parengti ir reguliariai atnaujinti branduolinio įrenginio aikštelėje taikomų avarinių priemonių planą, kuris:
 - i) grindžiamas įvykių ir situacijų, kuriais reikėtų imtis apsaugos priemonių branduolinio įrenginio aikštelėje arba už jos ribų, vertinimu;

- ii) rengiamas koordinuojant veiksmus su visomis kitomis susijusiomis įstaigomis ir atsižvelgiant į naudingą didelių avarijų (jei jų įvyksta) likvidavimo patirtį;
 - iii) rengiamas taip, kad ypač būtų atsižvelgta į įvykius, kurie galėtų paveikti kelis branduolinio įrenginio energijos blokus;
 - (b) nustatyti reikiamą organizacinę struktūrą, pagal kurią būtų aiškiai skirstomos pareigos, ir užtikrinti reikiamų išteklių ir turto prieinamumą;
 - (c) įdiegti branduolinio įrenginio aikštelėje vykdomai veiklai koordinuoti ir bendradarbiavimui su institucijomis ir agentūromis, kurios atsako už avarinių situacijų valdymą visais avarinės situacijos etapais, užtikrinti skirtas priemones, kurios turėtų būti reguliariai taikomos;
 - (d) numatyti parengties galimiems anomaliesiems įvykiams ir avarijoms priemones, skirtas branduolinio įrenginio aikštelėje dirbantiems darbuotojams;
 - (e) numatyti tarpvalstybiniam ir tarptautiniam bendradarbiavimui skirtas priemones, įskaitant su išorės pagalbos priėmimu branduolinio įrenginio aikštelėje susijusias iš anksto numatytas priemones;
 - (f) įsteigti branduolinio įrenginio aikštelėje veikiančią avarinių situacijų valdymo centrą, kuris būtų pakankamai apsaugotas nuo gamtinių pavojų ir radioaktyvumo, kad jame galėtų būti žmonės;
 - (g) imtis apsaugos priemonių avarinės situacijos atveju, kad būtų sušvelninti galimi padariniai žmonių sveikatai ir orui, vandeniui bei dirvožemiui.“.
- (11) Po 2 skyriaus įterpiamas 2a skyrius:

„2a SKYRIUS

EKSPERTINIAI ĮVERTINIMAI IR GAIRĖS

8e straipsnis

Ekspertiniai įvertinimai

1. Valstybės narės ne rečiau kaip kartą per dešimt metų atlieka reguliary savo nacionalinės sistemos ir kompetentingų reguliavimo institucijų veiklos įvertinimą ir paprašo atlikti atitinkamų savo nacionalinės sistemos dalių ir (arba) kompetentingų reguliavimo institucijų tarptautinį ekspertinį įvertinimą, siekdamos nuolat gerinti branduolinę saugą. Visų ekspertinių įvertinimų turimi rezultatai pateikiami valstybėms narėms ir Komisijai.
2. Valstybės narės, padedamos kompetentingų reguliavimo institucijų, periodiškai ir ne rečiau kaip kas šešerius metus taiko teminių ekspertinių įvertinimų sistemą ir susitaria dėl grafiko ir įgyvendinimo sąlygų. Šiuo tikslu valstybės narės:
 - (a) kartu ir glaudžiai koordinuodamos veiksmus su Komisija pasirenka vieną ar daugiau konkrečių temų, susijusių su branduolinių įrenginių branduoline sauga. Jeigu valstybėms narėms nepavyksta kartu pasirinkti bent vienos temos per šioje dalyje nustatytą laiką, Komisija parenka ekspertinio įvertinimo temas;
 - (b) remdamosi šiomis temomis, glaudžiai bendradarbiaudamos su licencijų turėtojais, atlieka nacionalinius vertinimus ir skelbia rezultatus;

(c) bendrai nustato metodiką, organizuoja ir atlieka b punkte nurodytų nacionalinių vertinimų, kuriuose dalyvauti Komisija kviečiama, rezultatų ekspertinį įvertinimą;

(d) skelbia c punkte nurodytų ekspertinių įvertinimų rezultatus.

3. Kiekviena valstybė narė, kuriai taikomas 2 dalyje nurodytas ekspertinis įvertinimas, nustato, kaip bus planuojamos ir kokiomis sąlygomis jos teritorijoje bus įgyvendinamos atitinkamos techninės rekomendacijos, pateiktos užbaigus ekspertinį įvertinimą, ir informuoja apie tai Komisiją.

4. Jeigu Komisija konstatuoja, kad labai nukrypstama nuo techninių rekomendacijų, pateiktų užbaigus ekspertinį įvertinimą, arba vėluojama jas įgyvendinti, Komisija ragina nesusijusių valstybių narių kompetentingas reguliavimo institucijas surengti ir atlikti patikrinimą, kad būtų galima susidaryti išsamią nuomonę apie padėtį ir informuoti atitinkamą valstybę narę apie galimas priemones nustatytiems trūkumams pašalinti.

5. Jeigu įvyksta avarija, kuri lemia ankstyvą arba didelį radioaktyviųjų medžiagų išmetimą į aplinką, arba įvykus anomalijai įvykiui, dėl kurio už branduolinio įrenginio aikštelės ribų reikėtų taikyti avarines priemones arba visuomenės apsaugos priemones, atitinkama valstybė narė per šešis mėnesius pagal 2 dalį surengia atitinkamo įrenginio ekspertinį įvertinimą, kuriame dalyvauti kviečiama Komisija.

8f straipsnis

Branduolinės saugos didinimo gairės

Remiantis pagal 8e straipsnio 2 dalį atliekamų ekspertinių įvertinimų rezultatais ir po tų vertinimų pateiktomis techninėmis rekomendacijomis, pagal skaidrumo ir nuolatinio branduolinės saugos didinimo principus valstybės narės, padedamos kompetentingų reguliavimo institucijų, kartu rengia ir nustato gaires, skirtas konkrečioms temoms, nurodytoms 8e straipsnio 2 dalies a punkte.“

(12) Po 2a skyriaus įterpiamas šis pavadinimas:

„2b SKYRIUS

BENDROSIOS NUOSTATOS“.

(13) 9 straipsnio 3 dalis išbraukiama.

(14) Po 9 straipsnio įterpiamas 9a straipsnis:

9a straipsnis

Nuobaudos

Valstybės narės nustato nuobaudų, taikomų pažeidus nacionalines nuostatas, priimtas vadovaujantis šia direktyva, taisykles ir imasi visų priemonių, būtinų užtikrinti, kad jos būtų įgyvendinamos. Nustatytos nuobaudos turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasomosios. Valstybės narės ne vėliau kaip iki [įrašyti datą – ta data turi atitikti perkėlimo terminą, nurodytą šio pasiūlymo 2 straipsnyje] praneša Komisijai apie šias nuostatas ir nedelsdamos ją informuoja apie visus vėlesnius joms įtakos turinčius pakeitimus.“

(15) 10 straipsnyje po 1 dalies įterpiama 1a dalis:

„1a. Šios direktyvos 6, 8a, 8b, 8c, 8d ir 9a straipsnių perkėlimo į nacionalinę teisę ir įgyvendinimo įpareigojimai netaikomi Kiprui, Airijai, Liuksemburgui ir Maltai,

nebent šios šalys nuspręstų pradėti kokią nors su branduoliniais įrenginiais susijusią veiklą pagal licenciją jų jurisdikcijoje.“.

2 straipsnis

1. Valstybės narės užtikrina, kad įsigaliojusių įstatymai ir kiti teisės aktai, būtini, kad šios direktyvos būtų laikomasi ne vėliau kaip nuo [*perkėlimo terminas turi būti įrašytas teisės akto priėmimo procese*]. Jos nedelsdamos pateikia Komisijai tų teisės aktų nuostatų tekstą.

Valstybės narės, priimdamos tas nuostatas, daro jose nuorodą į šią direktyvą arba tokia nuoroda daroma jas oficialiai skelbiant. Nuorodos darymo tvarką nustato valstybės narės.

2. Valstybės narės pateikia Komisijai šios direktyvos taikymo srityje priimtų nacionalinės teisės aktų pagrindinių nuostatų ir visų jų vėlesnių pakeitimų tekstus.

3 straipsnis

Ši direktyva įsigalioja dvidešimtą dieną po jos paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

4 straipsnis

Ši direktyva skirta valstybėms narėms.

Priimta Briuselyje

*Tarybos vardu
Pirmininkas*